

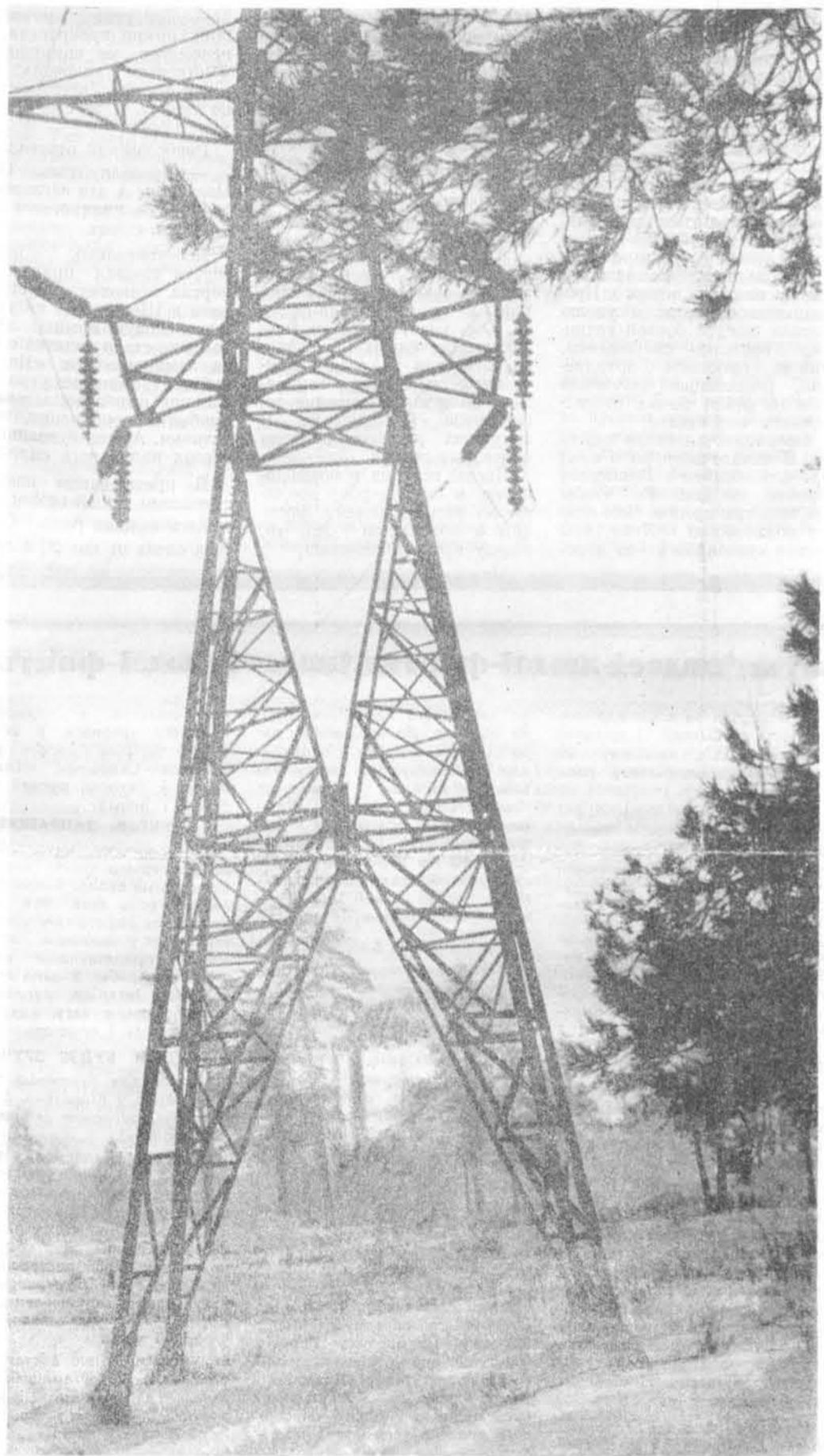
Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЙЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

№ 7 (1014). Люты 1967 г.

Год выдання 13-ы

Цана 2 кап.

ПЛЁН ЮБІЛЕЙНАГА ГОДА

Год 1967, год слаўнага пяцідзесяцігадовага юбілею Савецкай улады, назаўсёды ўвойдзе ў гісторыю як значная веха на шляху СССР да камунізма.

Пра тое, як слаўна быў пражыты гэты год нашай краінай, раскажае паведамленне ЦСУ СССР «Аб выніках выканання Дзяржаўнага плана развіцця народнай гаспадаркі СССР у 1967 годзе».

«Працоўныя Савецкага Саюза, — гаворыцца ў паведамленні, — ажыццяўляючы рашэнні XXIII з'езду партыі, дастойна сустрэлі пяцідзесяцігоддзе Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і дасягнулі ў 1967 — другім годзе п'яцігодкі новых поспехаў у стварэнні матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізма».

Гадавы план па агульнаму аб'ёму прамысловай прадукцыі большасці важнейшых відаў вырабаў перавыкананы. Прырост вытворчасці прамысловай прадукцыі склаў 10 працэнтаў — супраць 7,3 працэнта, прадугледжаных гадавым планам. Звыш плана ў мінулым годзе атрымана прамысловай прадукцыі на суму каля 7 мільярдаў рублёў.

У 1967 годзе ў СССР было атрымана 102,2 мільёна тон сталі, 589 мільярдаў кілават-гадзін электраэнергіі, 254 мільёны штук верхняга трыкатажу, 5 мільёнаў тэлевізараў.

Значных поспехаў дабіліся сельскія працоўнікі. Валавая прадукцыя сельскай гаспадаркі ў 1967 годзе, нягледзячы на ​​неспрыяльныя пагодныя ўмовы ў шэрагу буйных збожжавых раёнаў краіны, была на 17 працэнтаў больш, чым у сярэднім за 1961—1965 гады. Паспяхова выкананы план дзяржаўных закупак асноўных прадуктаў сельскай гаспадаркі.

Юбілейны год азнаменаваны зрухамі і ў развіцці іншых галін эканомікі. Добра папрацавалі транспартнікі і будаўнікі. Грузаварот усіх відаў транспарту склаў 3 179 мільярдаў тона-кіламетраў, што на 9 працэнтаў больш, чым у 1966 годзе.

У 1967 годзе ажыццёўлена вялікая праграма ў галіне капітальнага будаўніцтва. У строй увайшло каля 400 новых буйных прамысловых прадпрыемстваў. Уведзена ў эксплуатацыю больш 1,9 мільёна новых кватэр. Акрамя гэтага, пабудавана 375 тысяч жылых дамоў у калгасах.

У 1967 годзе ажыццёўляўся перавод рабочых і служачых на п'яцідзённы працоўны тыдзень. Усе рэальныя даходы працоўных у разліку на душу насельніцтва павялічыліся на 6 працэнтаў.

Сярэднямесячная грашовая зарплата рабочых і служачых у народнай гаспадарцы павялічылася на 4 працэнты, аплата працы калгаснікаў — на 6 працэнтаў.

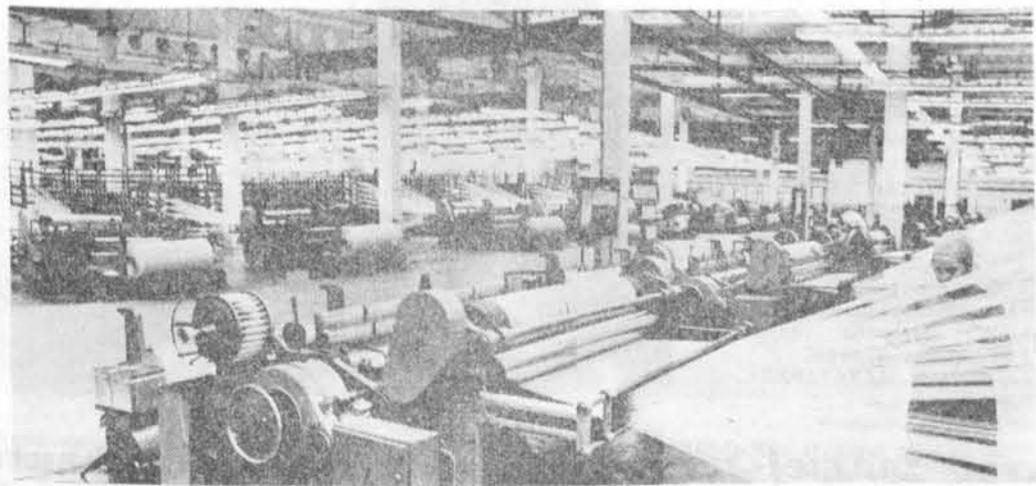
Насельніцтва атрымала з грамадскіх фондаў спажывання розных выплат і льгот у суме 49 мільярдаў рублёў, што на 7,7 працэнта больш, чым у 1966 годзе.

А вось яшчэ адна яркая лічба. Летась перасяліліся ў новыя дамы, а таксама палепшылі жыллёвыя ўмовы ў раней пабудаваных дамах больш 11 мільёнаў чалавек.

Дасягнуты далейшыя поспехі ў развіцці народнай асветы, навукі і культуры. Рознымі відамі навучання ў краіне ахоплены каля 76 мільёнаў чалавек, з іх 49 мільёнаў навучаюцца ў агульнаадукацыйных школах усіх відаў, 4,3 мільёна — у вышэйшых навучальных установах, 4,2 мільёна — у тэхнікумах і іншых сярэдніх спецыяльных навучальных установах. Колькасць кінаўстаноў дасягнула 153 тысяч.

Праводзілася вялікая работа па паляпшэнню медыцынскай дапамогі насельніцтву. Колькасць урачоў усіх спецыяльнасцей вырасла за год на 24 тысячы.

Пераможны марш Краіны Саветаў працягваецца.
Па матэрыялах ТАСС.

НА НАШЫХ ЗДЫМКАХ: ВЫСАКАВОЛЬТАВНЯ МАЧТЫ ПАД МІНСКАМ; НОВЫ ЦЭХ СВЕТЛАГОРСКАГА ЗАВОДА ШТУЧНАГА ВАЛАННА; ГОМЕЛЬСКІЯ МАДЭЛЬЕРЫ ЗА РАСПРАЦОУКАЙ НОВЫХ ФАСОНАУ АБУТКУ.

Фота К. ЯКУБОВІЧА і Ч. МЕЗІНА.

НА ПРАВОМ

ФЛАНГЕ

Павел БАТОВ,
дважды Герой Советского Союза, генерал армии

Двадцать пять лет минуло с того дня, когда отгремели последние залпы по врагу на улицах Сталинграда. Пройдут новые десятилетия, века, а люди по-прежнему будут глубоко чтить бессмертный подвиг героев сталинградской эпопеи. Они не только выстояли под смерчем огня, металла, но и, сокрушив оборонную трехсоттысячную армию врага, коренным образом изменили дальнейший ход войны.

Начиная наступательные операции летом 1942 года, германское командование громкогласно объявило, что до конца года с русскими будет покончено. Цель летнего наступления, говорилось в одной из гитлеровских директив, «окончательно уничтожить живую силу, оставшуюся еще в распоряжении Советов, лишит русских возможно большего количества важнейших военно-экономических центров». До зимы 1942 года, бахвалится Геббельс в беседе с турецким журналистом, русская армия не будет

более опасной для Германии.

Главный удар гитлеровцы решили нанести на южном крыле советско-германского фронта. На этом направлении они сосредоточили огромные, самые отборные силы. Битва развернулась в мае. Эпицентр ее был в районе Харькова. Под натиском превосходящих сил советские войска, отступая каждую пядь родной земли, вынуждены были откатываться на восток, в донские степи. В голове немецко-фашистского клина находилась шестая армия. Ей была поставлена задача взять Сталинград. Чем ближе подходили гитлеровцы к городу, тем сильнее возрастало сопротивление войск Сталинградского и Юго-восточного фронтов.

Донские просторы днем и ночью полыхали огнем. Поначалу гитлеровцы рассчитывали пробиться к Волге силами одной армии. Однако уже в июле-августе они вынуждены были бросать ей в помощь новые и новые дивизии, корпуса, части специального назначения. С юга была повернута четвертая танковая армия, с других направлений сняты и переброшены в излу-

чину Дона войска союзников Гитлера — румын, итальянцев.

В сражении за Сталинград было вовлечено с обеих сторон в общей сложности до двух миллионов человек. За гигантской битвой следил весь мир. Все хорошо понимали, что именно здесь, на выжженных солнцем полях между Доном и Волгой, решается исход войны.

К этому следует добавить, что Советская Армия фактически одна противостояла фашистской армаде. Наши союзники по антигитлеровской коалиции «выжидали».

Но лето и осень сорок второго года значительно отличались от сорок первого. Промышленность страны увеличивала выпуск боевой техники, оружия, снаряжения. Танки, самолеты, артиллерия, реактивные установки шли на фронт во все возрастающем количестве.

Вспоминается такая картина. В начале октября я ехал на автомашине с Брянского фронта на Донской, чтобы принять там армию. Чем ближе подъезжали к Дону, тем теснее становилось на доро-

гах. Особенно ночью. Едва обогнешь колонну, как впереди уже видишь хвост другой. Шли хорошо экипированные войска, на тягачах и автомашинах под брезентом угадывались характерные очертания знаменитых «кэтиш», артиллерийские стволы, минометы. С погашенными фарами, соблюдая все правила маскировки, двигались танки.

Армия, которую я принял, именовалась Четвертой танковой и занимала рубеж обороны на правом крыле фронта. Она участвовала во многих ожесточенных сражениях, отвлекая на себя значительные силы врага, тем самым облегчая положение защитников Сталинграда. В этих боях дивизии понесли серьезные потери.

Когда, вступив в командование, я по телефону докладывал командующему фронтом о положении дел, то, между прочим, заметил:

— Товарищ командующий, армия прекрасная, но непонятно ее наименование «Четвертая танковая». Ведь в ней осталось всего несколько танков, и те стоят на окраине штаба.

Рокоссовский ответил:

— Не волнуйтесь, Павел Иванович. А что касается названия, то, видимо, оно будет другим...

Действительно, неделю спустя пришел приказ: Четвертая танковая переименована в Шестидесят пятую общевойсковую армию. А потом мне стало понятно и фраза командующего: «Не волнуйтесь». Каждое утро начальник штаба докладывал о прибытии пополнения, новой техники. Армия буквально в глазах наливалась силой.

В предстоящем контрнаступлении нашей армии стводилась важная роль. Стоявшая слева от нас 21-я армия

ГОРКАЎСКИ АЛЬБОМ

Такі альбом у адным экзэмпляры маецца ў мінскай бібліятэцы, якая з 1938 года носіць імя А. М. Горкага.

Старанна сабралі навуковыя супрацоўнікі бібліятэкі матэрыялы, якія адлюстроўваюць сувязі Аляксея Максімавіча Горкага з беларускім народам. Яшчэ ў дарэвалюцыйныя гады ў Італіі, на востраве Капры, у гасцях у Горкага пабываў пасланец беларускай інтэлігенцыі, настаўнік з вёскі Якімаўшчына, што на Вілейшчыне, Посах. Ён прывёз Горкаму беларускія кнігі, з цяжкасцю выдадзеныя ў той час у Вільні. Аляксей Максімавіч з удзячнасцю прыняў падарунак, паабяцаўшы абавязкова прачытаць кнігі. І слова сваё стрымаў. У альбоме прыводзіцца вытрымка з пісьма Горкага пісьменніку В. Верасаеву, адраўленага ў 1912 годзе: «Можна вельмі хутка арганізаваць зборнік твораў сібірскіх, беларускіх і украінскіх пісьменнікаў...»

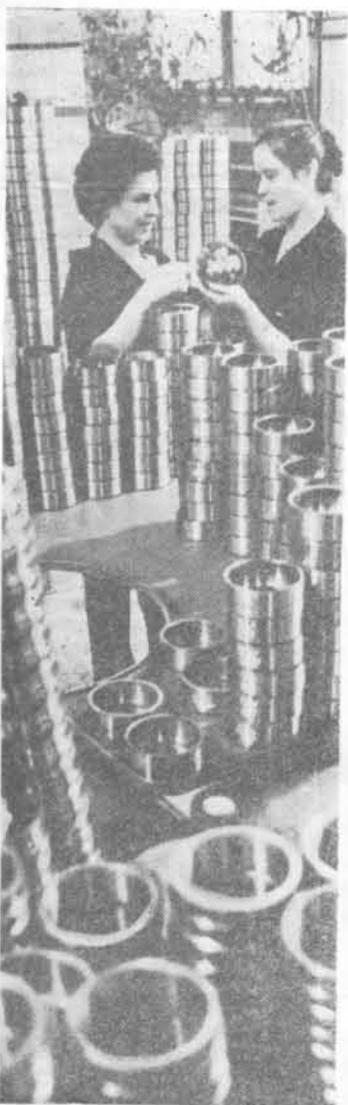
Аляксей Максімавіч працягнуў бацькоўскія клопаты аб беларускіх літаратурах і ўважліва сачыў за іх творчасцю.

Акадэмія навук БССР абрала Аляксея Максімавіча Горкага сваім ганаровым членам. У альбоме прыводзіцца пісьмо пісьменніка ў акадэмію: «Абраўшы мяне ганаровым акадэмікам, Беларуская акадэмія навук зрабіла для мяне высокі — і гэта я ведаю — не заслужаны мною гонар. Не знаходзячы ў маім лексіконе дастаткова моцных і яркіх слоў удзячнасці, я адказваю Беларускай акадэміі навук пацывым і маўклівым паклонам...»

У альбоме прыведзены творы Янкі Купалы, Якуба Коласа, Міхася Лынькова, П. Броўкі, П. Глебкі, прысвечаныя А. М. Горкаму, сустрачам з ім, яго творчасці.

Горкаўскія фонды бібліятэкі вельмі багатыя.

*падзеі-людзі-факты *падзеі-людзі-факты *падзеі-людзі-факты

Мінскі падшыпнікавы завод пастаўляе прадукцыю ў многія краіны свету. **НА ЗДЫМКУ:** участак зборкі ролякавых падшыпнікаў. Майстар змены **Марыя СКАРЫНА** (справа) і зборшчыца **Паліна ПЕТУХОВА**. **Фота А. САСІНОУСКАГА.**

ЗАВОДСКІЯ І КАЛГАСНЫЯ ЗДРАЎНІЦЫ

Санаторыі-прафілакторыі, у якіх па бясплатных пецёўках адпачываюць і леацаца рабо-

чыя, стварылі за кошт адлічэнняў ад прыбыткаў і сродкаў прафсаюзных камітэтаў 20 буйных прадпрыемстваў рэспублікі.

Узводзяць свае здраўніцы і сельскія кааператывы. Вялікі дом адпачынку на беразе возера Свіцязь у Гродзенскай вобласці пабудавалі, аб'яднаўшы сродкі, калгасы Навагрудскага і Карэліцкага раёнаў. Свае санаторыі, дамы адпачынку і піянерскія лагеры пабудавалі калгасы «Рассвет» Магілёўскай, «Слава працы» Гродзенскай і «Савецкая Беларусь» Брэсцкай абласцей.

МАШЫНЫ СУПРАЦЬ СНЕГУ

З вялікімі снежнымі заносамі на Крайняй Поўначы здольна паспяхова змагацца новая машына, выпуск якой пачаў завод «Ударнік» у Мінску. Прадукцыйнасці яна замяняе 20 стосільных бульдозераў і за гадзіну выкідае з дарогі на адлегласць да 40 метраў 1200 тон снегу. Манеўраны шнекаротарны снегаачышчальнік, зманціраваны на шасі трохвосевага аўтамабіля «Урал», можа хутка прыбыць у належае месца. Ён валодае высокай праходнасцю і развівае транспартную хуткасць 45 кіламетраў у гадзіну.

У волата ёсць і малодшы брат, «механічны дворнік», прызначаны для работы на гарадскіх вуліцах. Ён выпускаецца на гэтым жа прадпрыемстве і на працягу гадзіны падбірае і падымае на чатырохметровую вышыню 250 кубічных метраў снегу.

НОВЫЯ ВІДАННІ ТВОРАУ МАРКСА

Работнікі беларускіх выдавецтваў разгарнулі дзейную падрыхтоўку да 150-годдзя з дня нараджэння заснавальніка будаўніцтва 3-га Салігорскага калійнага камбіната. **НА ЗДЫМКУ:** старшы геадэзіст **Р. РОГАЛЬ** на будоўлі. **Фота П. НАВАТАРАВА.**

ка навуковага камунізма Карла Маркса. Да юбілейнай даты выйдучы з друку ў перакладзе на беларускую мову 4-ы том «Капітала», «Маніфест Камуністычнай партыі», «Крытыка Гоцкай праграмы», Выдаецца кніга І. Шпадарука «Змагары за народную справу», у якой асвятляецца дзейнасць рускай секцыі 1-га Камуністычнага Інтэрнацыянала.

«МУЗЫЧНЫЯ» БАНДЭРОЛІ

«Прышліце творы беларускай музыкі» — такія просьбы пастаянна прыходзяць у Саюз кампазітараў БССР. За апошні час пасылкі з музычнай літаратурай накіраваны ў Нова-Кузнецк, Кемерава, Нова-Сібірск, Канакова, у Краснадарскі край. Падзяку за атрыманія ноты прыслалі ў Мінск Коль-Пярмяцкі ансамбль песні і танца, Сумская філармонія. На гэтых днях «музычная» бандэроль накіравалася ў Польскую Народную Рэспубліку.

ПАДАРУНАК ЧЭСКАГА ВУЧОНАГА

У дні святкавання 450-годдзя беларускага кнігадрукавання ў Полацку на радзіме Георгія Скарыны сярод іншых гасцей пабываў прафесар Пражскага універсітэта А. Флароўскі. І вось нядаўна ў адрас мясцовага краязнаўчага музея прый-

шла пасылка з падарункам чэшскага вучонага. У ёй кнігі «Аб першым рускім урачу ў Празе — Скарыне», «Чэшская біблія ў гісторыі рускай культуры» і іншыя.

«НЕКТАР» ЗАПРАШАЕ

Як і ў кожнага нованароджанага, у гэтага кафэ, якое адкрылася на вуліцы Батанічнай у Мінску, ёсць сваё імя. Кафэ апраўдае сваю назву — «Нектар». Тут у шырокім асартыменце прадстаўлены кандытарскія вырабы. У зале светла, утульна. Інтэр'ер сугучны з патрабаваннем часу, адчуваецца лёгкасць і прастата.

ГАСЦЯМ БУДЗЕ ЗРУЧНА

Матэрыял для замежных турыстаў вырас у Кішыніёве. Ён названы «Стругураш» («Вінаградная гронка»).

Цэнтрам комплексу будынкаў арыгінальнай архітэктуры з'яўляецца трохпавярховая гасцініца. Яе інтэр'еры ўпрыгожаны пано і мазаікай у нацыянальным стылі. Да гасцініцы прымыкае вялікі рэстаран. Адна з яго залаў размешчана на даху, адкуль адкрываецца цудоўны від на мяляўнічыя ўзгоркі і лясы.

У новым матэрыялі абсталяваны стаянкі на 125 аўтамашын, бензакалонка, мыйка і іншыя службы, а ўся яго тэрыторыя ператворана ў парк.

*падзеі-людзі-факты *падзеі-людзі-факты *падзеі-людзі-факты

Юго-западного фронта во взаимодействии с другими соединениями прорывала вражескую оборону, устремлялась на юг, навстречу дивизиям Сталинградского фронта, и замыкала кольцо окружения войск Паулюса. Мы обеспечивали безопасность ее флангов и, если бы гитлеровцы попытались разорвать

Тишина стояла необычайная. Где-то далеко-далеко изредка раздавались автоматные и пулеметные очереди. Раздумья нарушил звонок телефона. Спускаюсь вниз, снимаю трубку. На проводе — Рокоссовский.

— Не спишь, Павел Иванович?

— Не сплю. Погода не важная.

сыром, полном дождя и снега воздухе слышится раскаты «Ура!». Гудят моторы, рвутся мины. Противник упорно сопротивляется, отвечает плотным огнем. И все же мы продвигаемся вперед.

27 ноября наступающие, очистив значительную часть территории большой излучины Дона, подошли к укрепленному хутору Вертячий.

Бомбардировщики и штурмовики в погожий день буквально перепыхивают позиции гитлеровцев. Вслед за авиационной обработкой на курган обрушивается шквал артиллерийского и минометного огня.

Едва смолкли пушки, минометы, как поднялись в атаку полки Железной 24-й, 204-й и 173-й дивизий. На максимальных скоростях устремились к кургану танки бригады И. Якубовского. Огнем и гусеницами они разрушали то, что не уничтожили авиационные бомбы, снаряды и мины.

В январе войска Донского и Сталинградского фронтов приступили к окончательному уничтожению захваченных в кольцо вражеских дивизий, но гитлеровцы упорно не хотели складывать оружие. Испытывая огромные лишения, замерзая, умирая от голода, но подгоняемые грозными приказами своих генералов, они при приближении советских солдат ложились за пулеметы.

Предложение командования Донского фронта капитулировать верхушка немецкой группировки в Сталинграде отвергла. Произошло это, как теперь известно, и потому, что командующий группой немецких войск Манштейн, которому было поручено прорваться к окруженным, просто спасал свою шкуру. Если бы сталинградский «котел» прекратил свое существова-

ние раньше, то вряд ли удалось бы ему вывести с Кавказа и укрыть за рекой Миус свои войска. Это понимало и Верховное командование немцев. Оно слало Паулюсу телеграммы с требованием держаться до последнего, преступно обрекая тысячи солдат, офицеров на смерть и страдания.

Шаг за шагом советские войска пробивались к Сталинграду. 26 января полки армии очистили от гитлеровцев поселок Красный Октябрь. Еще через несколько дней вышли к Волге и обнялись с героями обороны Сталинграда — бойцами армии генерала Чуйкова.

Второго февраля небо над Сталинградом было занято солнцем. Тишина. Битва, длившаяся около двухсот дней и ночей, окончилась.

О ней напоминали лишь руины, штабеля замерзших вражеских трупов. С противоположного берега Волги потянулись вереницы саней, подвод: в Сталинград возвращались его жители. Вместе с бойцами, только что разгромившими трехсоттысячную армию захватчиков, они расчищали улицы, налаживали движение транспорта, приводили в порядок уцелевшие дома.

А мы четвертого февраля уже грузились в эшелоны. Путь 65-й армии лежал в район Курска. Там, у Курской дуги, готовился новый сокрушительный удар по врагу. А. П. И.

ДОНСКОГО ФРОНТА

кольцо, принимали удар на себя.

Наступила ночь с восемнадцатого на девятнадцатое ноября. Не спалось. Вспомнился Крым. Там меня застала война. Там были получены первые суровые уроки. Сравнивал оснащение войск тогда и сейчас. У нас в Крыму не было и четверти того, чем располагала армия сейчас. Трудности тыла дали нам все, чтобы нанести сокрушительный удар по оккупантам.

Вышел из блиндажа на воздух. Небо заволочило облаками. Падает мокрый снег. Видимость ограниченная. Часовой забюро втягивает голову в плечи.

— Как настроение? — спрашиваю.

— Отличное, товарищ генерал. — Помедлив, добавил. — Что-то очень тихо, товарищ командующий. Непривычно...

— У нас не лучше. Однако все, как предусмотрено. Днем заеду...

На рассвете зашел представитель штаба 16-й воздушной армии. С виноватым видом, словно непогода по его вине, доложил: «Авиация подняться не сможет».

Смотрю на часы. Точно в назначенное время воздух разорвал залп тысяч орудий. Под ногами закачалась земля. Еще залп, еще. Наконец, все слилось в сплошной гул. Засуетились связные, офицеры управления, ожили телефонные аппараты. Смотрю на лица офицеров, солдат, они стали какими-то другими, просветленными. У некоторых на глазах слезы. «Вот он, час возмездия!» — сказал начальник политотдела Радецкий.

Артиллерийская подготовка закончилась. Вперед устремились танки, пехота. В

— Вертячий за вами, Павел Иванович, — сказал командующий фронтом, — с его взятием мы отрубам северную, Сиротинскую группу войск Паулюса.

Ночью форсируем Дон и закрепляемся на его левом берегу. Окруженные немецкие дивизии в надежде на помощь группы Манштейна дерутся с отчаянием, непрерывно переходят в контратаки. Приходится буквально выкуривать врага из узлов сопротивления, опорных пунктов.

Ожесточенные многодневные бои развернулись за Казачий курган. В 1918 году это место было обильно полито кровью героев Царицынской обороны. И вот опять тут льется кровь. Немцы никак не хотели отдавать высоту, господствующую над полем сражения. Все попытки наступающих смять врага были безрезультатными.

НАШИ КАРЭСАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

НОВАБУДОЎЛІ ВОРАНАВА

З кожным годам мяняецца аблічча гарадскога пасёлка Воранава, што на Гродзеншчыне. Вырастаюць новыя карпусы грамадска-адміністрацыйных будынкаў, жылых дамоў, разбіваюцца новыя скверы, паркі. Сапраўдны навучальны гарадок вырастае на ўсходзе пасёлка, дзе размяшчаецца сельскагаспадарчае прафесіянальна-тэхнічнае вучылішча. Тут з'явіліся новыя навучальныя карпусы, прасторная спартыўная зала, завяршаецца будаўніцтва клуба.

Насуіраць узвышаецца трохпавярховы будынак нядаўна ўзведзенага 36-кватэрнага жыллага дома з усімі выгодамі. Побач з ім будуюцца яшчэ адзін, 24-кватэрны дом.

Гордасцю воранаўцаў з'яўляецца здадзены ў эксплуатацыю да 50-годдзя Савецкай улады дзіцячы сад-яслі на 180 месц. Ён размяшчаецца ў прыгожым двухпавярховым будынку, узведзеным у аддаленні ад праездных дарог. У дзіцячым садзе светлыя пакоі, прасторныя сталовыя і спальні, ёсць урачэбны кабінет. Восенню ў двары былі пасаджаны плодзавыя дрэвы.

На ўсходзе пасёлка вырасталі карпусы раённай бальніцы на 120 ложкаў. У гэтым годзе яна будзе здадзена ў эксплуатацыю. У цэнтры завяршаецца будаўніцтва кінатэатра, намячаецца закладка фундаменту раённага дома культуры.

К. ЛАПАЎ.

ЖЫЛЫЯ ДАМЫ Ў РАСТЭРМІНОЎКУ

Клапоцяцца аб людзях працы, праўленне калгаса «Перамога» Воранаўскага раёна прыняло рашэнне аб будаўніцтве для іх дамоў з усімі гаспадарчымі пабудовамі за сродкі калгаса. Такія дамы прадаюцца ў растэрміноўку на 10 і больш год.

Нядаўна ў новыя дамы, набытыя ў растэрміноўку, усяліліся сем'і перадавых дзярак арцелі Ганны Няверы і Марыі Урублеўскай. Зараз вядзеца будаўніцтва яшчэ чатырох дамоў для калгаснікаў.

Муж калгасніцы-пенсіянеркі Ганны Лісоўскай загінуў на фронце. Яна засталася з дзвюма дачкамі. Улічваючы гэта, а таксама добрую работу Лісоўскай у калгасе, праўленне арцелі прадало ёй дабротны дом у растэрміноўку па льготнай цане.

Будуюць дамы для калгаснікаў таксама сельскагаспадарчыя арцелі імя Чапаева, імя Мічурына, «Наперад».

В. КЛАЦОЎ.

ГРАВЮРЫ СЛУЦЧАНИНА Ў ФРАНЦЫІ

Аматарам выяўленчага мастацтва Беларусі добра вядома прозвішча Уладзіміра Сцяпанавіча Садзіна — мастака са Слуцка. Яго творы з поспехам экспанаваліся ў Маскве і Ленінградзе, Кіеве і Мінску, у гарадах Чэхаславакіі, Венгрыі, Злучаных Штатаў Амерыкі.

Лепшыя палотны слускага мастака Ул. Садзіна ўключаны ў экспазіцыю французскай выстаўкі, што дэманструецца ў Парыжы і іншых гарадах Францыі. У яе ўвайшлі шырокавядомая гравюра «Алея каля вёскі Вясея», гравюра «Дачка лесніка» і іншы.

Цяпер Ул. Садзін завяршае карціны, прысвечаныя 50-годдзю Савецкай Беларусі. Адна з іх расказвае аб першых днях Вялікай Айчыннай вайны і ўзаскраша гераічны подзвіг двух неведомых салдат, якія абаранялі Слуцк і па-геройску загінулі.

За творчыя поспехі ў галіне выяўленчага мастацтва Уладзімір Сцяпанавіч Садзін узнагароджан Ганаровай граматай Міністэрства культуры СССР і ЦК прафсаюза работнікаў культуры.

М. СЯЎРУК.

У Баранавічах уступіў у строй новы дом фізкультуры. У ім чатыры залы, у якіх займаюцца барцы, тэнісісты, гімнасты, валеябалісты і баскетбалісты. НА ЗДЫМКУ: агульны выгляд новага дома фізкультуры ў Баранавічах. Фота А ПЕРАХОДА.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

«ПЛЕН ЮБИЛЕЙНАГО ГОДА» (1 стр.) — под таким заголовком помещено сообщение Центрального статистического управления при Совете Министров СССР «Об итогах выполнения Государственного плана развития народного хозяйства СССР в 1967 году». Годовой план по общему объему промышленной продукции большинства важнейших видов изделий перевыполнен, сообщает ЦСУ. Сверх плана получено промышленной продукции на сумму около 7 миллиардов рублей. Юбилейный год ознаменован успехами во всех областях экономики: получено 102,2 миллиона тонн стали, 589 миллиардов киловатт-часов электроэнергии, в строй вошло 400 крупных промышленных предприятий, на 17 процентов повысился урожай в ряде зерновых районов страны.

Шестнадцатилетним подростком пришел Виктор Жилинский в Слоним на стройку. Он даже подкладывал солому в валенки, чтобы казаться выше ростом. Прошло немного времени, и новичок освоился с работой. Жилинскому присваивали разряд за разрядом, а не так давно он принял бригаду. Руками строителей этой бригады возведены дома на улице Красноармейской, средняя школа, а также ретрансляционная вышка, которая выше Эйфелевой башни («ВИКТАР ЖЫЛІНСКІ, БУДАЎНІК», 5 стр.).

«СМЕРЧ НАД АВІЯБАЗАЙ» (4—5 стр.) — так называется рассказ белорусского писателя Алеся Шашкова, посвященный событиям Великой Отечественной войны. В тыл врага были заброшены советские парашютисты, и одного из них ветер снес прямо на немецкую авиабазу. Он приземлился среди ящиков с бомбами, которые свезли фашисты, готовясь к наступлению. И хотя у разведчика была возможность спастись, он погиб, взорвав склад с бомбами, чтобы спасти жизнь сотням советских солдат.

О новых работах студии «Беларусьфильм» рассказывает

статья «МОЦНЫЯ ДУХАМ» (6 стр.). Режиссер Виктор Туров недавно закончил работу над первой частью фильма «Война под крышами» по дилогии А. Адамовича. «Для меня сценарий Адамовича, — говорит В. Туров, — это удивительная страница истории белорусского народа. Около 400 тысяч партизан насчитывалось в Белоруссии в годы войны. Почти в каждом доме, под каждой крышей были люди, которые обеспечивали партизан продуктами и боеприпасами. А это значит, что фактически все население Белоруссии давало отпор захватчикам». Сейчас белорусская студия снимает «Восточный коридор», «Иван Макарович» и другие художественные фильмы.

Как часто в проектах архитекторов мы видим красивые композиции в генплане, эффектно окрашенные перспективы, а на практике они оборачиваются монотонными застройками. К сожалению, эстетическое несоответствие проекта и природы в архитектуре не такая уж редкость. Как же проверить правильность архитектурного замысла до того, как он воплотится в жизнь? Над этим три года работал молодой белорусский архитектор А. Заневский. Результат его исследований высоко оценили ученые Москвы и Ленинграда, Киева и Одессы. А. Заневский привлечен как один из авторов к работе над четырехтомником по теории архитектурной композиции («АРХИТЕКТУРА І ЧАС», 6 стр.).

В результате катастрофы военного бомбардировщика Соединенных Штатов Америки на дне океана у берегов Гренландии потеряны четыре водородные бомбы. Выход высокоактивного материала во внешнюю среду неизбежно приведет к радиоактивному заражению воды и обитателей океана. О возможных результатах атомной катастрофы рассказывают известные советские ученые. («ЧЫМ ПАГРАЖАЕ КАТАСТРОФА Ў ГРЭНЛАНДЫІ», 7 стр.).

Мы все с интересом читаем статьи побывавших на Родине. В каждой такой статье есть что-то свое, особенное, каждый воспринимает виденное по-своему, даже если они видят одно и то же. Я недавно побывала на Родине, провела там три с половиной месяца. Мне хочется поделиться своими впечатлениями. Надеюсь, что и мои наблюдения будут интересны другим.

Наша группа, организованная «Вестником», имела 9 человек. Мы поехали теплоходом «Александр Пушкин». Нельзя не сказать хоть пару слов о самом путешествии. Как только мы взойшли на советский теплоход в Монреале, нас окружили заботой и вниманием очень славные симпатичные люди. Мы сразу почувствовали уверенность и спокойствие, не надо ни о чем беспокоиться и заботиться — все это осталось позади. Может быть, тем, кто часто путешествует, все это привычно, а мне и другим моим товарищам по группе такое путешествие на роскошном пароходе, где люди стараются исполнять все твои желания, где везде чистота и комфорт, — все это казалось таким, точно мы находились в гостях у очень дорогих родных людей.

Мне вспоминалось, как мы ехали из Польши в Канаду 30 лет тому назад. На пароходе была теснота, грязь, нас не считали за людей, обращались, как со скотиной. А теперь вот на «Пушкине» праздник и отдых для рабочей женщины. Вдобавок во все время пути каждый день устраивается что-либо интересное для пассажиров — то кино, то песни, концерты, танцы. А стол! Чего там только не подают!

Мы и не заметили, как пролетело время. В последний вечер на пароходе служащие устроили нам интересный концерт. Они нарядились в красивые национальные костюмы, приготовили нам специальное угощение, устроили

фейерверк, танцы, песни. Весь пароход сиял огнями и украшениями, было так красиво и приятно. Никогда не забуду.

Хочу отметить, что рассказы некоторых о том, что обслуживание на пароходе плохое, — просто недобросовестные выдумки с какой-то злой целью. Я видела необыкновенное удобство, внимание и радушие, чего нельзя купить ни за какие деньги.

В Ленинграде мы попрощались с пароходом и чудесными людьми. Мы провели в Ленинграде три дня. Первый раз в жизни я увидела этот замечательный город. Нам показали и рассказали очень много интересного. Об этом много писали другие, так что я не стану занимать внимания читателей.

Из Ленинграда мы поехали в Москву, провели там несколько незабываемых дней, видели много достопримечательностей. Очень интересно было посмотреть огромную, новую, самую большую в Европе гостиницу «Россия», в которой может жить одновременно 6 000 человек.

Потом — Минск. Везде принимали нас очень хорошо. Но в Минске! Это особенно. Может быть, мне так показалось потому, что я из Белоруссии?

В Комитете дружбы приняли нас, как родных. Угостили напитками, конфетами, потом началась беседа. Советские хозяева рассказывали о жизни в Советском Союзе. А мы рассказывали о нашей жизни. В нашей группе было два человека из С. Штатов. Когда пришел черед им рассказывать о себе, они так волновались, что не могли говорить. Один встал, попробовал, а потом закрыл лицо руками и расплакался. Пригласили и меня рассказать о нашей жизни. Я была очень растрогана, говорю, а слезы льются. Я не помню даже, что я говорила, но только знаю, что говорила от глубины сердца, как чувствовала.

В гостинице был у нас реэмигрант из Канады Ша-

ринский. С ним мы много беседовали, гуляли в парке. Он спрашивал о всех друзьях и знакомых в Канаде и передавал приветы всем.

На следующий день мы поехали на тракторный завод. Ну и завод! Нам все показывали и объясняли. Минские тракторы идут больше чем в 40 стран мира. Потом мы посмотрели детскую железную дорогу, которую обслуживают сами дети. До чего было интересно! Вот идет поезд, малыш управляет паровозом!

На третий день мы поехали в пионерский лагерь, который расположен в прекрасном лесу. Дети нас встретили с музыкой, песнями, дарили нам цветы. Дети такие милые, вежливые, чистые. Одна девочка обняла меня, когда я к ней наклонилась, и просят: «Не плачьте, тетя, ведь у нас здесь очень, очень хорошо, ведь правда?» Не хотелось уходить оттуда.

Прощавшись с детьми, мы поехали в колхоз им. Кирова. Наш автобус остановился у большого кирпичного здания. Встретил нас председатель колхоза Степан Леме-

щенко и агроном. Познакомились. Нас пригласили в одну из комнат правления колхоза и угостили там свежей клубничкой. Это была замечательная клубника — нововыведенный сорт, называется «Лявониха». Немного погодя нас пригласили в большой зал, где был накрыт стол для обеда. Такой богатый стол можно увидеть только на свадьбе. Чего там только не было! Началось угощение и беседа. Говорили о их колхозе, мы рассказывали о Канаде.

Из рассказов было видно, что колхоз этот богатый. Это видно было на каждом шагу. После обеда мы пожелали посмотреть, как живут колхозники. Заходили в дома, куда нам хотелось. В каждом доме видна хорошая мебель, на стенах ковры, на полу дорожки, видны радиоприемники, телевизоры, швейные машины. И в каждом доме очень чисто.

Ксения Гоменюк и я заговорили с дояркой Верой Ламец. Она рассказала нам, что доение коров руками — это тяжелая работа. Теперь руками не доят, есть машины.

Доярки видят молоко, только когда наливают в бидоны. Заработок доярок хороший — от 190 до 200 рублей в месяц. Вот мы остановились у одного кирпичного дома. Спросили, чей это дом. Председатель говорит: «А вот стоит хозяйка». Видим, стоит небольшая щуплая на вид старушка. Мы заговорили с ней. Ей 78 лет, пенсионерка. На работу ей нет надобности идти, но она здоровая, крепкая и ей хочется быть на людях, легче переносить одиночество. Она потеряла на войне мужа и трех сыновей. Она нам сказала: «Передайте всем людям в Канаде, чтобы за мир боролись, чтобы матери не знали такого горя, какое мы перенесли».

Прощались мы с колхозниками и пожелали пойти осмотреть поля. Председатель спросил, на сколько дней мы приехали. Мы сказали, что на один день. «Тогда лучше поезжайте автобусом», — сказал председатель, — а то наши поля и в три дня пешком не обойдешь». Итак, поехали мы автобусом. Все.

(Окончание на 7 стр.)

НА МАСТКУ.

Фотоэцюд І. ПЯТРОВА.

СМЕРЧ НАД АВІЯБАЗАЙ

АПАВЯДАННЕ

...Апынуўшыся за бортам самалёта, пад купалам парашута, Весялоў раптам адчуў, што ён не падае ўніз, а павольна ўздымаецца ўгару.

Пад'ём працягваўся доўга (ці так здалося разведчыку), потым нейкая іншая сіла на момант затрымала парашут на месцы і панесла яго кудысьці на захад, праз ад паланы, на якую, відаць, ужо даўно селі яго сябры.

Ухапіўшыся рукамі за стропы, Весялоў з хваляваннем глядзеў ўніз. Пад ім усё яшчэ змрочна чарнела пушча, але ўперадзе, здаецца, зусім ужо блізка, адкрывалася агромністая шэрая бязлесая прастора. Гэтая голая роўнядзь палыхала Весялова. «Сесці хоць куды: на лес, на балота, нават на ваду, але толькі не на чыстае поле», — з трывогай думаў ён і асцярожна падцягваў то адну, то другую стропу, спрабуючы скіраваць парашут да зямлі.

Ці то дапамаглі яго нястомныя намаганні, ці так захацелася ўсё тым жа загадкавым капрызным сілам прыроды, але парашут, нарэшце, запавольна свой рух па прамой і пайшоў на зніжэнне. Ён опускаўся ўжо не на лес, а на нізкарослы ўзлесак, адрэзаны ад асноўнага лясога масіву шырокай прасекай. Але ўсё ж не на голае поле. З кустоў можна будзе непрыкметна прашмыгнуць у пушчу, а там...

Весялоў нават не адразу зразумеў, што з зямлі па ім нехта стрэліў. У кустах бліснуў агеньчык, бліснуў і пагас, нібы хтосьці неасцярожна чыркнуў запалку і, спалохаўшыся, тут жа яе пагасіў. Аб усім загадаўся ён, выпадкова зірнуўшы на купал свайго парашута. Там, у самым цэнтры, зіхцела маленькае залатое кольца, праз якое віднеўся кружок цёмна-сіняга неба і драбнютка хліпкая зорка.

Кольца нейкі момант расшыралася і — знікла. Але побач з ім заззяла другое, такое ж яркае і рухавае. І сэрца разведчыка ёкнула: страляюць, трасіруючымі.

Гэта адкрыццё толькі на момант вывела Весялова з раўнавагі. Правай рукою ён зняў аўтамат і зірнуў ўніз. Да зямлі было ўжо зусім недалёка.

Успыхнуў новы агеньчык. Дзыгкнула куля. «Гад, чакай жа», — працэдзіў праз зубы Весялоў і прыцэліўся. А калі ў кустах зноў пыхнуў агеньчык, даў у адказ доўгую чаргу.

І тады на дапамогу вінтоўцы прыйшоў кулямёт...

Ён забудзіў справа, блізка: да яго, мусіць, не было і ста метраў. І, як гэта бывае са смелымі людзьмі ў крытычную мінуту, Весялоў з халоднай развагай вызначыў, што трапіў у самае лагава фашыстаў і што ратунку быць не можа. Цяпер трэба думаць толькі аб адным: як даражэй прадаць сваё жыццё. Ён усломніў, што ў правай кішэні ватойкі ляжыць лімонка.

Весялоў павесіў на шыю аўтамат, дастаў гранату, выраў чаку і кінуў яе ўніз, проста на ружова-блакітныя ўспышкі агню... Ён не прымеціў, ці трапіла граната ў цэль, ды і наогул не чуў, ці ўзарвалася яна. Ён толькі адчуў раптам звонкую цішыню, а пад сабою — нейкі дашчаты памост ці падлогу. Ён азірнуўся і ўбачыў, што пад ім доўгія скрынкі, а ў тых скрынках прыталіся... звяябомбы. Ён лёгка вызначыў гэта, прасунуўшы руку ў шчыліну.

Скупая, халодная ўсмешка

кранула вусны разведчыка. Так... Відаць сам лёс захацеў, каб жыццё яго абыйшлося ворагу надзвычай дорага.

Спрытнымі, дакладнымі рукамі ён расшпіліў рэмяні парашута і яшчэ раз азірнуўся. Доўгія штаблямі скрынак, сятак закіданых голлем, віднеліся наўкола. Відаць, іх прывезлі сюды нядаўна і яшчэ не паспелі як след захаваць. А, можа, рыхтуецца новае наступленне і фашысты навезлі боепрыпасу столькі, што для яго не хапіла сховішчаў? Ну, ды цяпер гэта ўсё роўна. Тым зычней прагучыць ягоны голас. Тым даражэй заплацяць фашысты за ягоную смерць...

Весялоў схамянуўся. Трэба схаватца, пакуль фашысты не ачомаліся. Іначай куля знойдзе яго на гэтым памосце раней, чым ён паспее здзейсніць сваю задуму.

Паміж двума штаблямі скрынак б'юць праход. Весялоў асцярожна спусціўся туды і прыпаў да зямлі. Новае сховішча яму не спадабалася. Яно праглядалася наскрозь. А значыць, і прастрэльвалася. І калі фрыцы ўцямяць, дзе схаватца іх небяспечны гасць, — яму не здабравець...

Памеркаваўшы, Весялоў рашыў забарыкадзіцца. Бомбамі. Спусціць дзве скрынкі і загарэдзіць імі праход з абодвух бакоў.

Ён так і зрабіў. Скрынкі былі цяжкія, але і ў руках разведчыка была немалая сіла. Ён спусціў на дол не дзве, а чатыры бомбы. Утварылася тры адсекі. Цяпер няхай фашысты мяркуюць, дзе схаватца іх смяртучы вораг.

У вялікае навааселле, якое спраўляў пацярпеўшы ад землетрасення Ташкент, свой важкі ўклад зрабілі беларускія будаўнікі. Яны пабудавалі 25 000 квадратных метраў жылля і школу на 980 вучняў.

На фасадзе дома, ад якога вядзе свой лік беларускі квартал, быццам рукою ювеліра, карычневай метлахскай пліткай выкладзена: «Ташкентцам на шчасце ад беларускага народа». А ювелірам гэтым быў Геннадзь Дранковіч—рабочы 7-га трэста «Адзелбуд» горада Мінска. Разам з жонкай Інай—маларом таго ж трэста—ён адзінаццаць месяцаў працаваў на аднаўленні узбекскай сталіцы.

За добрасумленную працу Прэзідыум Вярхоўнага Савета Узбекскай ССР узнагародзіў Дранковіча ганаровымі граматамі, а выкананню гарадскога Савета дэпутатаў працоўных—значкам «Будаўнік Ташкента».

На здымках: Іна і Геннадзь ДРАНКОВІЧЫ; беларускі квартал у Ташкенце.

П. ЛАПТКА.
Фота В. АНДРОНАВА.

ПШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Як прачытаю «Голас Радзімы», нібы пабываю ў родных мясцінах. Сваймі сябрам-новазеландцам раскажваю, якія ў нас на Піншчыне былі балоты і як Савецкая ўлада ператварыла іх у добрыя землі. Зараз там багатыя калгасы і людзі маюць многа добра. Я сам з вёскі Вялікая Гаць, пасвіў каровы на тых балотах, акрамя скарынкі чорнага хлеба, нічога не бачыў. А мае ўнукі жыўць у поўным дастатку. Буду старацца сёлета прыехаць да іх у госці.

Новая Зеландыя, дзе я жыў больш 20 год, — добрая краіна, але свая Радзіма лепш за ўсё.

А. БАСАЛАЙ.

Новая Зеландыя.

⊙

Получил я сегодня газету, раскрыл ее и вижу снимок: люди купаются зимой, среди льдин и снега. Вот это да! Не выдержал, понес показывать газету соседям. Все были очень удивлены. Только сильные люди могут заниматься таким спортом. А как это полезно для здоровья! Я сам, прочитав совет доктора в календаре, начал по утрам обливаться холодной водой.

И. ЮХОВ.

Франция.

Улёгшыся на зямлі, Весялоў паклаў на калені аўтамат і развязаў рэчавы мяшок. Тут ляжалі дзве магнутныя магнітныя міны з гадзіннікавым заводам і супрацьтанкавая граната. Гранату ён паклаў поруч з сабою.

«Вось і ўсё, — падумаў, стомлена прыхіліўшыся спіной да халодных дошак. — Я ўдару гранатай па ўзрывальніку бомбы. Адзін узмах рукі, і ўсё гэта скопішча смерці ўзімецца ў неба разам з тымі, хто яго беражэ...»

Збоку пачуўся асцярожны шорах. Не ў калідоры. Зверху, на скрынках. Весялоў узяў гранату і тут жа паклаў яе на месца. Навошта яму спяшацца? Ён зможа ўзарваць склад і праз мінуту, і праз гадзіну. Узяць яго тут, сярод гэтых тысяч скрынак, ім не ўдасца. Яны лёгка маглі б забіць, калі б кінулі гранату. Але гранаты яны не кінуць. Яны, мусіць, нават не адважыцца страляць.

На краю штабеля заварушыўся цень. Весялоў падняў аўтамат. На фоне неба і зорак ён выразна бачыў галаву фашыста. Галава неспакойна варушылася, і Весялоў суха ўсміхаўся. Фашыст напружана шукае яго вачыма. Ну, што ж, ён, Весялоў, акажацца яму сам...

Дзікі, нечалавечы крык заглушыў кароткую аўтаматную чаргу. Чорны цень ірвануўся ўгару і тут жа зноў рухнуў на дошкі. І імгненна стала так ціха, нібы гэта жывая іста, якую зрэзалі кулі, была на зямлі апошняй...

І гэтая неспадзяваная цішыня напалохла Весялова.

ВІКТАР ЖЫЛІНСКІ, БУДАЎНІК

Сляды вайны яшчэ там і тут былі відаць на Слонімшчыне. На будаўнічых пляцоўках не хапала працоўных рук. У той час у аддзел кадраў толькі што створанага будупраўлення прышоў Віктар Жылінскі.

— Табе, хлопчык, чаго трэба? — спытаў яго начальнік.

Хоць і не хапала будаўнікоў, але вельмі ўжо малы быў хлопец.

— На работу хачу.

— А колькі табе год?

— Шаснаццаць...

— А не хлусіш? Па-мойму, табе не больш трынаццаці.

Ішоў Віктар дадому і ледзь не плакаў. «Яшчэ б сантыметраў пяць росту, тады б узялі», — думаў ён.

Праз некалькі дзён хлопец зноў з'явіўся ў Слоніме. Але ўжо не ў аддзеле кадраў, а проста на будоўлі. Быў канец сакавіка, а ён увайшоў у канторку прараба ў падшытых валёнках.

— Абуць няма чаго? — спытаў яго прараб, калі даведаўся, чаго прышоў хлопец.

Віктар замяўся. Абуць у яго было што, але, каб здавацца вышэйшым, набіў ён у валёнкі салому.

Цёплае пачуццё кранула сэрца брыгадзіра. Можна, успомніў ён юнацтва, той далёкі дзень, калі васьмь так пачынаў свой працоўны шлях. Па сабе ведаў стары муляр, якім каштоўным бывае ў такую хвіліну цёплая падтрымка.

— Ну, што ж, станавіся на падачу, — павёў ён хлопчыка да кладкі. — Глядзі, як гэта робіцца...

Ішлі дні, і рухі навічка рабіліся ўсё больш дакладнымі, упэўненымі. Праз некалькі месяцаў Віктар ужо зусім асвоіўся з работай.

Было відаць, што ўсёй істотай адчувае ён рытм працы.

Добрым будаўніком стаў Віктар. Зараз ён мае самы высокі разрад. Цяглу ўкладвае нібы на нітачку.

Аднойчы на будаўніцтве школы ў пасёлку Альберцін звярнуў Віктар увагу на маладога рабочага. Гэта быў навічок, які нядаўна ўзяў кельму ў рукі. Справа ў яго ішла туга: то раствору нідаў надта многа, то цяглу клаў няроўна. Дзе ўжо тут выканаць норму! Угаварыў Віктар брыгадзіра, каб ён паставіў хлопца побач з ім. Дапамог аднаму, узяўся вучыць другога.

...Хутка прымаў Віктар Жылінскі брыгаду. Паспелі за гэты час палюбіць яго будаўнікі і ад душы віншавалі зараз з новым прызначэннем. У першы ж месяц пад кіраўніцтвам Віктара Жылінскага брыгада працавала як ніколі. Заданне было перавыканана. У будучым месяцы выпрацоўка яшчэ больш узрасла.

Аднойчы будаўнікі даведзіліся, што брыгаду вырашылі раздзяліць. І вось адзін за другім пачалі прыходзіць ва ўпраўленне з просьбай, каб іх пакінулі з Жылінскім. Новая брыгада была ўкамлектавана хутка. Яна агрымала ганаровае заданне пабудавачь к новаму навучальнаму году ў Слоніме яшчэ адну сярэдняю школу. І будаўнікі выдатна справіліся з заданнем. Першага верасня школа-палац гасцінна адчыніла дзверы. А якімі цудоўнымі будынкамі ўпрыгожылі будаўнікі Чырвонаармейскую вуліцу!

...Узвышаецца непадалёку ад Слоніма рэгансляцыйная вышка. Яна вышэй за Эйфелеву вежу. Будаваў яе таксама Віктар Жылінскі і цудоўныя людзі з яго брыгады.

В. ЯРКІН.

«Трэба канчаць, зараз жа!» — заспяшаўся ён, хапаючы гранату. І тут дзесьці блізка, за суседнім штабелем, пачуўся голас.

— Рускі! — гаварыў чалавек з ледзь прыкметным акцэнтам. — Я добра разумею, што наша жыццё цяпер залежыць толькі ад тваёй волі. Мы загінем, і ты таксама. Але і ты, і мы можам застацца жыць. Я — нямецкі інжынер. Я калісьці дапамагаў вам, рускім, будаваць «Днепрагэс». Я ніколі не быў фашыстам і стаў нямецкім афіцэрам, падпарадкаваўшыся законам ваеннага часу. І я гарантую табе жыццё і свабоду. Ты можаш зараз жа пакінуць тэрыторыю базы і ісці, куды хочаш. Ні адзін мой салдат больш не зробіць па табе ні адзінага выстралу. Больш таго, я загадаю ўсім зачыніцца ў зямлянках і ніхто не будзе нават бачыць, у які бок ты пойдзеш. Ты чуеш мяне, рускі?

Весялоў маўчаў. Сэрца яго білася цяжкімі, гулкімі штуршчамі. Невядома чаму, але ён раптам паверыў таму, хто прадыктаваў яму ўмовы свабоды. Так, гэты інжынер-афіцэр выпусціць яго, Весялова, выпусціць, каб зберагчы жыццё сабе, свайму гарнізону — і зберагчы васьмь гэтых тысяч авіябомб. Так, так, зберажэ і гэта скопішча смерці! І мо' ўжо заўтра самалёты падвесьця пад крыжастыя крылы гэту чорную смерць і абрушаць яе на нашы асколы, на нашы вёскі і гарады, на нашых салдат, жанчын і дзяцей.

— Ты чуеш мяне, рускі? — зноў разнеслася ў цішы начы.

— Чую, — глуха азваўся Весялоў.

— Згодзен?

— Добра, слухайце, — павольна загаварыў Весялоў. Ён баяўся, што голас яго выпадакова задрыжыць, і ўзрадаваўся, пачуўшы, што гаворыць спакойна. — Я склад узарву. Але вам асабіста даю трыццаць мінут. Можце іх выкарыстаць, як пажадаеце. Толькі не ўздумайце яшчэ раз падсылаць забойцу. Тады ў вас не застанецца ў запасе і секунды. Нейкі момант панавала цішыня, потым пачуліся цяжкія крокі. Яны аддаліся...

Весялоў сеў зноў. Яму вельмі хацелася курчыць, ён некалькі разоў даставаў мяшэчак з табакі і клаў назад у кішэню. За ім усё ж, мусіць, сочаць. Праз шчыліны ў штабелях. І калі прыкмецяць агончык, то праз шчыліну лёгка могуць...

І тут ён убачыў шчыліну. Широкаю, нібы барсучыню навару. Яна была каля самых яго ног. Уздрыгнуўшы, Весялоў лёг, асцярожна расхінуў рукамі высокую сухую траву і зірнуў на волю. Яго вачам адкрыліся рэдкія кусты, за імі — шырокая прасека і дратавая агарожа. Да гэтай агарожы было метраў дзесяць, не больш. Белае бярозавае колле выразна віднелася на чорным фоне лесу.

Неспадзявана ў галаве разведчыка завіхурылі новыя думкі. У яго ёсць дзве міны. Ён замініруе імі дзве самыя цяжкія бомбы ў розных месцах штабеляў. А сам... Усё можа стацца. Загінуць жа ён паспее.

Ён працаваў з ліхаманкавай

паспешліваасцю, але без адзінаго шораху. Нарэшце выцер далонню лоб. Усё. Міны самі, без яго, зробіць усё, што трэба, зробіць нават тады, калі яго, Весялова, куля напаткае на першым кроку насустрач свабодзе.

Усё тая ж глыбокая цішыня панавала навокал. Фашысты прыталіся. Дзе? У зямлянках? Акапах? Ці дзесьці тут, побач, васьмь за гэтымі блізкімі кустамі? А можа іх тут ужо зусім няма?

Не. Яны тут, на базе. Калі б яны ўздумалі адсюль уцячы, ён гэта пачуў бы...

Дзесяць метраў Весялоў прапоўз за дзесяць мінут. Замер ля калючага дроту. Ён ведаў, што немцы прапускаюць у дрот ток высокага напружання. Ці прапусцілі тут? Хутчэй, што прапусцілі. А значыць...

Пот заліваў вочы разведчыку, а ён калула і калулаў зямлю фінкай выграбаў яе рукамі. Потым поўз зноў, зноў глытаў пот, салоны, гарачы. Ён баяўся глядзець на гадзіннік. Поўз і поўз. І толькі калі рукі намацалі жывыя карэнні дрэў, што хісталіся пад ветрам, усхапіўся і пабег.

Сухія сукі хапалі яго за вопратку, да крыві рвалі цела, а ён бег, спатыкаўся, падаў і ўзімаўся зноў. А калі яму ўжо здалася, што склад застаўся далёка ззаду, гарачы росплек агню раптам ахінуў лес, закруціўся вогненны смерч. Апапенная ім, зямля ахнула, застагнала і — рынула ў чорную бездань...

Алесь ШАШКОУ.

Два вершы Ліды

Гэтыя два вершыкі напісала маленькая чарнявая дзяўчынка Ліда Кавалевіч. Бацькі яе калгаснікі, жыўць у вёсцы Абеч Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці, а Ліда вучыцца ў трэцім класе школы-інтэрната ў Гродна. Ва ўтульных пакоях гэтай школы-інтэрната жывуць і вучыцца каля 200 дзяцей такіх, як яна. І ўсе яны або зусім не бачаць, як Ліда, або бачаць вельмі слаба. Вось чаму Лідзе, як яна піша ў сваім вершы, хочацца паляцець на Месяц і зірнуць на сонейка. Можна, там бліжэй да сонейка і яна яго ўбачыць.

Калі глядзіш на гэтых пакрыўджаных лёгым дзяцей, як яны пальчыкамі спрытна чытаюць кніжкі, як клапоццяцца аб іх настаўнікі і персанал інтэрната, міжволі прыходзіць думка: а што б было з гэтымі вясковымі дзеткамі, каб не Савецкая ўлада, якая дае ім магчымасці вучыцца і вырасіць карыснымі грамадству людзьмі?

— А потым? Які лёс чакае вашых вучняў? — пытае дырэктар школы, які таксама амаль нічога не бачыць.

— Пойдуць у інстытуты, будуць настаўнікамі, будуць вучыцца музыцы або іншай спецыяльнасці. Усім ім будзе месца ў жыцці.

А Ліда Кавалевіч, можа, стане паэтам... Ніжэй мы друкуем яе два вершы.

ПОЛЕЧУ-КА НА ЛУНУ

Полечу-ка на Луну і на соннышко взгляну. Наберу там горсти звезд, повезу я их в подарок милой мамочке своей, чтобы эти звезды-счастье согрели сердце ей.

КУКОЛКА МОЯ

Баю-баю-баю куколку качаю. Куколка всю ночь спала, а наутро поднялась, чистенько умылась, косы запледала, быстренько оделась и гулять пошла.

ЮБИЛЕЙНАЕ ВYДАННЕ

Рыхтуючыся да 100-годдзя з дня нараджэння Ул. І. Леніна, савецкае «Будвыдавецтва» і польскае «Аркады» пачынуць сумеснае юбілейнае выданне кнігі-альбома аб радзіме правадыра—горадзе Ульянаўску. У альбоме «Ульянаўск» будуць уключаны каларыявы фатаграфіі месца, звязаных з жыццём Уладзіміра Ільіча і яго сям'і.

Альбом мяркуецца выдаць на рускай, польскай і англійскай мовах.

МОЦНЫЯ ДУХАМ

Здымае «Беларусьфільм»

«Вайна пад стрэхамі» — так называецца новая мастацкая кінгапавесць, здымкі якой закончыліся нядаўна на кінастудыі «Беларусьфільм». Гэтая кінастужка з'яўляецца першай часткай двухсерыйнай карціны, задуманай рэжысёрам Віктарам Туравым на падставе дыялогі беларускага пісьменніка А. Адамовіча.

Дзеянне разгортваецца ў першыя гады Вялікай Айчыннай вайны ў невялікім рабочым пасёлку, жыхары якога вядуць гераічную барацьбу з гітлераўскімі захопнікамі. У цэнтры апавядання — гісторыя простага савецкага сям'і — Корзун.

— У сцэнарыі Адамовіча, — гаворыць В. Тураў, — мяне захапіла думка, што маці важна часам не толькі фізічна захаваць дзяцей, але і абараніць іх душы ад усяго ліхога. Глыбока перакананы: маці, бацькам у вялікім сэнсе гэтага слова можна стаць толькі тады, калі ты сам у вышэйшай ступені чалавек. І яшчэ для мяне гэты сцэнарыі — здзіўляючая старонка гісторыі беларускага народа, які любіць сваю зямлю. Амаль чатырыста тысяч партызан налічвалася ў Беларусі ў гады вайны. Амаль у кожным доме, пад кожнай страхой былі людзі, якія забяспечвалі партызан прадуктамі і боепрыпасамі. А гэта значыць, што фактычна ўсё насельніцтва Беларусі давала адпор захопнікам.

...Турэмная камера. На цэментнай падлозе — шасцёра. Адчыніліся дзверы, і гестапаўцы кінулі ў падвал сёмага. Усе ў зборы, і трэба высветліць, як здарылася, што яны апынуліся тут. Так пачынаецца новая мастацкая кінакарціна «Усходні калідор», створаная рэжысёрам Валянцінам Вінаградным на кінастудыі «Беларусьфільм» па сцэнарыю, напісанаму ім у сааўтарстве з Алесем Кучарам.

Дзень за днём праходзіць перад гледачамі гераічныя лепіс барацьбы — барацьбы жорсткай, бескампраміснай, барацьбы не на жыццё, а на смерць. Самая нязначная слабаць абарочваецца трагедыяй. І нішто, ніякія фізічныя і духоўныя пакуты не змогуць служыць апраўданнем таму, хто хоча застацца ў баку ад

схваткі. У гэтым асноўная думка фільма.

Абяцае быць цікавай і новай шырокаэкранная кінакарціна, якую здымае зараз на кінастудыі «Беларусьфільм» рэжысёр Уладзімір Рагавы па сцэнарыю Яфіма Савелы. Падзеі фільма таксама адбываюцца ў час Вялікай Айчыннай вайны. Галоўны герой апавесці — семнаццацігадовы юнак Валодзя Данілін — ідзе на фронт добраахвотнікам. Мяккі, сарамлівы, шчыры, ён выклікае недавер з боку бывалых воінаў. Аднак з часам ён становіцца неабходным гэтым людзям, агрубелым ад вайны. Яго гуманнасць, велізарная любоў да людзей, да жыцця, сціпласць робяць цуды. Незвычайны ён і ў сваім чыстым, безаглядным каханні да смелай разведчыцы Лены Каралёвай. Усё жыццё Валодзі Даніліна, кожны яго ўчынак сведчаць аб тым, што чалавек заўсёды павінен заставацца чалавекам, у любой сітуацыі, у самую цяжкую хвіліну жыцця.

Фільм іскрыцца гумарам, у ім мноства камедыійных сітуацый.

Мастацкую кінастужку «Іван Макаравіч» здымае рэжысёр Ігар Дабралюбаў па сцэнарыю Валерыя Саўчанкі.

Хто ж такі Іван Макаравіч, чым імем названы фільм? Убелены сівізной кадравы рабочы, хлебароб або прафесар? Не, такім, як Іван Макаравіч, трэба чакаць да сівізны паўстагоддз, калі не больш.

Іванам Макаравічам пачалі называць Ваньку, калі яму стукнула чатырнаццаць гадоў. А ў пачатку вайны яму не было яшчэ і трынаццаці. Бацька пайшоў на фронт, а Ваню разам з маці давялося пакінуць родныя мясціны і рушыць на ўсход. Хутка хлопчык застаўся адзін: пры бамбёжцы забіла маці. Цяжка давялося яму ў суровую ваенную гадзіну. Ваня паступіў на завод. Ён стаў рабочым чалавекам і, як многія яго рана пасталеўшыя аднагодкі, дапамагаў Радзіме каваць перамогу.

У ролі Вані здымаецца школьнік Віця Манохін. Ролю бацькі выконвае народны артыст БССР Мікалай Яроменка, маці — актрыса студыі кінаакцёра Тамара Логінава.

К. РАМАНУСКІ.

Гэтыя дамы лёгка ўмяшчаюцца на далоні. Сфатаграфаваныя іх з рэальных відавых кропак, г. зн. з вышыні 1—2 мм, удалося пры дапамозе макетаскопа А. Занеўскага і В. Лагуноўскага.

АРХІТЭКТУРА І ЧАС

Як часта ў праектах архітэктараў мы бачым прыгожыя кампазіцыі ў генплане, эфектна афарбаваныя перспектывы, а на практыцы атрымліваюцца манатонныя забудовы. На вялікі жаль, эстэтычная неадпаведнасць праекта і натуре ў архітэктурцы не такая ўжо рэдкасць. І ці вінаваты ў гэтым архітэктар? Сёння яго творчы працэс заканчваецца з выдачай праекта. А як жа правярць правільнасць архітэктурнай задумкі да таго, як яна ўвасобіцца ў жыццё? Над гэтым тры гады працаваў малады беларускі архітэктар Анатоль Занеўскі. Гэта і з'явілася тэмай яго дысертацыі, якую ён нядаўна бліскуча абараніў на аб'яднаным Савеце Беларускага політэхнічнага інстытута.

А. Занеўскі адзначае, што сёння архітэктар не можа разглядаць горадабудаўнічы макет вачыма жыхара (бо вышыня чалавека ў гэтым маштабе 1—2 мм). Таму ён разглядае і фатаграфуе макет забудовы «з птушынага палёту». Такія фатаграфіі да гэтага часу запаўняюць літаратуру на горадабудаўніцтву. Ствараецца ўражанне, што архітэктар робіць прыгажосць для пасажыра самалёта, які ляціць над горадам, а не для жыхара гэтага горада. А. Занеўскі даказвае: эстэтычныя якасці горадабудаўнічай задумкі павінны быць прагэстаўлены ў практыцы так, каб і аўтар, і эксперт, і заказчык змаглі ацаніць яго вачыма будучага жыхара. Эстэтычная ацэнка горада складваецца з уражанняў ад змяняючых адзін аднаго зрочавых вобразаў. Гэтыя вобразы ўнікаюць перад намі і калі мы спяшаемся на работу, і калі гуляем па вуліцах і плошчах горада, і калі мы бачым яго з вокнаў сваёй кватэры або аўтамабіля.

Чалавек ідзе па горадзе і ў кожнае новае імгненне ён бачыць розныя архітэктурныя аб'екты. Часам нейкая дэталі, галінка дрэва або рэклама могуць зрабіць большае ўражанне, чым кампазіцыя забудовы ў цэлым. Прыгажосць генплана — гэта яшчэ не прыгажосць горада.

Методыка праектавання, прапанаваная А. Занеўскім, упершыню дазваляе паглядзець на праект горада вачыма жыхара. Сканстру-

яваны ім сумесна з архітэктарам В. Лагуноўскім апарат для фатаграфавання макетаў — макетаскоп — дазваляе рабіць здымкі звычайных горадабудаўнічых макетаў з вышын чалавечага росту ў адпаведным маштабе. Такі макетаскоп каштуе ў дзесяткі і сотні разоў танней за аналагічныя замежныя прыстасаванні.

Анатоль Занеўскі паказвае мне фатаграфіі макетаў гарадской забудовы жылых раёнаў. Іх супадзенне з натурай здзіўляе. Вось забудова, асветленая ранішнім сонцам. Вось яна ж днём і вечарам. На фатаграфіях змяняюцца летнія і зімовыя пейзажы. Адны і тыя ж кампазіцыі генпланаў з рознымі варыянтамі фасадаў. Архітэктар шукае лепшы з іх. І тут архітэктар, эксперт, заказчык змогуць правярць не адну-дзве перспектывы забудовы (як робіцца зараз), а практычна ўсе, дзесяткі і сотні перспектывы, якія абавязкова ўзнікнуць пры ўспрыняцці горада жыхаром.

Буйнейшыя тэарэтыкі і практыкі краіны зацікавіліся даследаваннем А. Занеўскага. Дырэктар Цэнтральнага навукова-даследчага інстытута тэорыі, гісторыі і перспектывыных праблем савецкай архітэктурцы А. Іконнікаў, у прыватнасці, адзначаў: «Вялікія работы А. Занеўскага могуць быць тэрмінова выкарыстаны на практыцы і, не сумняваюся ў гэтым, прынесуць адчувальную карысць. Яны дапамогуць скараціць тэрміны праектавання і павысіць узровень эстэтычных якасцей забудовы».

Галоўны праектны інстытут нашай краіны «Маспраект-І» укараняе новую метадыку ў практыку праектавання. Выдатныя водгукі аб макетаскопе А. Занеўскага і В. Лагуноўскага атрыманы з Кіева, Адэсы і Ленінграда.

Зараз маладога беларускага архітэктара запрасілі ўдзельнічаць у рабоце над чатырохтомнікам па тэорыі архітэктурнай кампазіцыі. Над кнігай працуюць вядомыя тэарэтыкі архітэктурцы Масквы. Анатоль Занеўскі будзе пісаць раздзел па тэорыі зрочавых ўспрыняцця архітэктурцы і псіхалогіі архітэктурнай творчасці.

С. ГУЛЬЯНЦ.

Кадры з новых кінафільмаў.

Міхась ПАРАХНЕВІЧ

Гамоняць бярозкі, сасонкі,
Асін загарэлых сям'я...
Усё гэта маці-старонка,
Край любі, радзіма мая.

Ласіныя сцежкі праз верас.
Ля завадзяў ціхіх стагі.
І клічуць і клічуць наперад
Духмяных лугоў мурагі.

Нямала праехаў, прайшоў я
Пад шлест дубоў і бяроз,
І ўсюды з сыноўняй любоўю
Твой вобраз, старонка,
Пранёс.

І ранішні сполах зарніцы,
І колкія гронкі ажин,
І чыстыя росы-жывіцы —
Я гэтым і трызніў і жыў.

РАСЦЕ ПАПУЛЯРНАСЦЬ РУСКАЙ МОВЫ

НОВЫЯ ВЕРШЫ

Мне большага шчасця
— не трэба,
Мне долі не трэба другой —
Радзімы блакітнае неба
Хай вечна цвіце нада мной!

У нас вясна. Ад бэзу
белым-бела:
Галінкі цягнуцца букетамі
ў акно.

Я быў з табой і ціхім
і нясмелым,
О, як даўно было ўсё,
як даўно!

Мне пела ўся зямля:
«Я закаханы!»
Пра гэта мне шапталі луг
і гай.

Папулярнасць рускай мовы хутка расце ў Заходняй Еўропе. У 1957 годзе 8,1 працэнта ўсёй навуковай літаратуры, выпушчанай тут, было выдадзена на рускай мове, а ў 1965 годзе — ужо 15,6.

Гэтыя даныя прыводзіліся на пасяджэнні выкладчыкаў замежных моў, якое адбылося нядаўна ў Швецыі. Веданне рускай мовы, заявіў у сваім выступленні вядомы шведскі філолаг Свен-Эрык

А ты была халоднай,
як туманы,
А ты сказала мне тады:
«Бывай!».

Другая стала мне жыццём
і лёсам,
Развеела мінулае, як дым.
Вакол бары. Вакол разлівы
плёсаў,
А дзесьці ў свеце ходзяць
паязды...

Над гаем нашым чуцен
грому грукат,
І нашы сцежкі ў лузе
зараслі...
Чаго здалёку нам працягаць
рукі,
Калі абняцца побач
не маглі!

Норд, цяпер неабходна ўсім еўрапейцам, якія працуюць на ніве навукі ці тэхнікі. Таму ўсюды расце цікавасць да яе вывучэння. У Швецыі, напрыклад, Саюз выкладчыкаў сучасных моў стварыў спецыяльную рускую секцыю, якая лічыць сваёй асноўнай задачай удасканалванне метадаў выкладання рускай мовы ў шведскіх гімназіях і вуну.

А. ДУМАЎ.

ПОБЫВАТЬ НА РОДИНЕ—СОБЫТИЕ В ЖИЗНИ

(Начало на 4-й стр.)

что мы видели, радовало глаз — хорошие поля, хорошо возделаны и хлеба хорошие.

Солнце снижается, попроцались мы с радужными хозяевами и поехали обратно в Минск. Проехав пару километров, наш автобус остановился: оказывается председатель и агроном другой дорогой обогнали нас и встретили здесь. Тут же на траве расставили закуску и напитки «на дорогу», — чтобы веселей ехалось. Никогда не забудем такого внимания, сердечности.

Из Минска мы поехали в Брест. Там провели 3 дня, многое видели — в том числе легендарную Брестскую крепость. С глубоким волнением слушали мы рассказы о защите Брестской крепости, о героизме ее защитников. Этого не забудешь.

Побывала я и в своем родном селе Межевичи. Подъезжая к родным местам, я их не узнала. Огромные поля жита, пшеницы — как море колышет на ветру. Нигде не видно проклятых меж, за которые мужики дрались и ссорились. А Межевичи не узнала совсем. Наше село и раньше было большое, а теперь стало точно город. Вот больница, школа 10-летка, здание сельсовета, клуб, кинотеатр, продовольственный магазин, мебельный, магазин материй для одежды, магазин кухонной посуды, портняжная мастерская, большой ресторан, хлебопекарня. Позже я узнала, что хозяйки хлеб не пекут, в хлебной лавке покупают всегда свежий хлеб, баранки, печенье, готовые макароны и пр. Имеется

школа-интернат, где ученики живут и получают питание. Строится большое здание для квартир учительского персонала. Строится общественная баня. Дожили люди наши, что в селе теперь не хуже, а даже лучше, чем в городе: все удобства и воздух свежий.

Встретила меня сестра и повела к себе домой. Начались дни встреч со старыми знакомыми и подругами молодости, рассказы, воспоминания. Из трех с половиной месяцев в Советском Союзе я два месяца провела в родных местах.

При встречах со своими людьми я узнала от бывших партизан о страшных днях гитлеровской оккупации. Моей соседке Антонине Васильевне пришлось долго прятаться со своей дочкой от озверевших гестаповцев. Они хотели вымучить у нее сведения, где находится ее сын Женька, 16 лет. Он был славным разведчиком у партизан. В конце концов, она пробралась в лес и провела два года в партизанском отряде. Позже ее сын Евгений Баковец был окружен немцами. Он отстреливался до последнего патрона, а потом убил себя ножом, не дался живым.

Соседа Антонины Васильевны не было дома, когда немцы ворвались в его дом, чтобы допрашивать, где Васильевна с дочкой. Когда он вернулся из местечка, куда ездил за покупками, он нашел трупы жены и троих детей, замученных немцами. Он их похоронил и ускакал в Окуниновские леса к партизанам. Там Васильевна узнала от него, что произошло... Узнали они и то, как гитлеровцы собрали в селе Окуниново

394 человека — мужчин, женщин и детей, всех их расстреляли и сожгли деревню. Одна женщина и один мужчина пролежали под грудой трупов до ночи и потом выбрались. Это остались единственные свидетели зверства.

А вот еще один случай в наших местах. Группа партизан из 9 человек пришла в деревню. Они попали в засаду, и немцы их поймали. Немцы повели партизан на расстрел и сожгли всех жителей села, чтобы те видели казнь. В толпе стоял молодой немой парень Леонид. Партизаны узнали в нем своего разведчика. Тут в стороне стоял немецкий офицер и распорядился казнить. Леонид выхватил нож и всадил офицеру в живот. Леонида тут же расстреляли. Когда слушаешь эти рассказы, мороз проходит по коже.

Почти в каждой деревне стоят памятники погибшим. Тысячи таких памятников разбросаны по нашей белорусской земле.

В нашем Слониме все переменялось, все строит, украшают город. Монастырь в Жировичах стоит. Есть несколько монахов, служит богослужение. В здании, где раньше жили монахи, теперь больница. Была я и в местечках Ружаны, Озерница, в деревне Б. Крокотка — родина Г. Окулевича, видела его родных и друзей.

Время бежит, приближается день отъезда домой в Канаду. Невозможно описать всех встреч. Провожать меня вышло все село. Угощали, весь день пели песни. Так провожали, что не хотелось уезжать.

Ольга КУРИЛОВИЧ,
г. Торонто.

НАЦИЗМ НА КНИЖНЫХ ПАЛИЦАХ

Часта, калі па дарозе на работу я праходжу міма газетнага кіёска, бачу на яго вітрыне сярэд яркіх часопісных вокладак свежы нумар газеты з малюнкам жалезнага крыжы. Гэта — «Дойч нацыяналь унд зольдатэнцайтунг», друкаваны орган ультраімлітарысцкіх і неанацысцкіх колаў, які выходзіць у ФРГ. Каб паказаць, як адкрыта і нахабна гэтая газета займаецца рэабілітацыяй гітлерызму, не давядзецца далёка хадзіць па прыкладу. Вось адзін з нумароў газеты. Праз усю яго першую паласу вялікі загалоўка «Гітлер быў геній». Гэта — інтэр'ю з «даследчыкам» Гітлера, нейкім донтарам Мазерам, аўтарам інгі «Шлях Гітлера да 1924 года», якую выпусціла адно з заходнегерманскіх выдавецтваў. Мазер спрабуе «выправіць» вобраз шалёнага «фюрэра».

Але не толькі Мазер спрабуе абяліць Гітлера. Нядаўна ў Мюнхене выйшла ў свет тоўстая інгі пад загалоўкам «Гітлер і СА». Аўтар яе — адзін са старэйшых папличнікаў «фюрэра», Бенке, які ўступіў у нацысцкую партыю і СА яшчэ ў 1922 годзе. «Вельмі нарыснае даследаванне», — расхвальвае інгі былога гітлераўца газета «Дзі вельт».

Выдавецтва «Капэ» нядаўна «падаравала» заходнегерманскім чытачам даведнік «Хто быў кім у трэцім рэйху?». У ім змешчаны біяграфіі нацысцкіх дзярчоў усіх рангаў і калібраў.

На франкфурцкім кніжным кірмашы я бачыў нядаўна цэлыя стосы імлітарысцкай і неанацысцкай літаратуры. Тут інгі пра Еву Браун з сотняй фатаграфій, на якіх яна знята з Гітлерам. Побач мемуары гітлераўскіх генералаў, інгі аб «баявых паходах» фашысцкага вермахта, аб пірацкіх рэйдах падводных лодак ваеннага злучэння Дэнца. Расхвальваючы гэтыя інгі, многія выдавецтвы звяртаюцца да заходнегерманскай моладзі, імкнучыся абудзіць у ёй пачуцці «ваеннай романтикі».

Цынізм бонскіх прапагандыстаў з цяжкасцю паддаецца апісанню. Вось інгі аб тым, як фашысцкая падводная лодка патаніла ў 1942 годзе транспарт з італьянскімі ваеннапалоннымі, а таксама з жанчынамі і дзецьмі. Толькі трэцяя частка іх была выратавана, астатнія загінулі. Гэты «подзвіг» фашысцкіх піратаў расхвальваецца як «ант гуманнасці, які даказвае правамернасць нямецкіх метадаў вядзення марской вайны».

Многія аўтары прама звязваюць традыцыі заходнегерманскага бундэсвера з традыцыямі германскага вермахта і «у сучасных умовах» патрабуюць прыстававання стратэгіі і тактыкі бундэсвера да ўмоў атамнай вайны.

В. СЯРОУ,
карэспандэнт ТАСС.

У выніку катастрофы ваеннага бамбардзіроўчыка Злучаных Штатаў Амерыкі на дне акіяна ля берагоў Грэнландыі зрублены чатыры вадародныя бомбы.

Савецкія вучоныя выказваюць рашучы пратэст супраць палётаў над планетай самалётаў амерыканскіх Ваенна-паветраных сіл са смертаносным грузам на борце.

Аб магчымых выніках атамнай катастрофы раскажваюць вядомыя савецкія вучоныя Сяргей СЯВЕРЫН, Фёдар КРАТКОЎ і Леў ГЕДЭОНАЎ.

ЧЫМ ПАГРАЖАЕ КАТАСТРОФА Ў ГРЭНЛАНДЫІ

Сяргей СЯВЕРЫН,
член-карэспандэнт
Акадэміі навук СССР

— Рэакцыя, якая міжвольна ўзнікла ў мяне ды, мабыць, і ў кожнага чалавека ў нашай краіне пры паведамленні аб чарговай катастрофе амерыканскага самалёта ля берагоў Грэнландыі, — гэта пачуццё крыўды і агіды. Абурае выклікаў сам факт палётаў з грузам вадародных бомб на борце. Хто даў права ўраду ЗША падвараць небяспечны мірнае насельніцтва кожнай краіны — ад крайняга поўдня Еўропы да Далёкай Поўначы?

Чалавецтва ўжо дастаткова ведае аб выніках падобнага роду інцыдэнтаў, каб правільна ацаніць бязмерную небяспечнасць, што ўзнікла пры гібелі самалёта з ядзерным грузам. Усё гэта ніяк не вяжэцца з самымі элементарнымі правіламі міжнародных адносін. Гэта бессаромнае парушэнне правоў чалавека, абьяквыя адносіны да яго жыцця, інтарэсаў. Мабыць, урад краіны, дзе пасля нераздаганага забойства прэзідэнта Кенэдзі пачалася і працягваецца брудная вайна ў В'етнаме, адбываюцца атамныя катастрофы на чужых тэрыторыях, зусім страціў пачуццё ўласнай годнасці.

Я ўпэўнены, што людзі свету аднадушна будуць патрабаваць спынення беспрэ-

цэдэнтных агіднасцей, якія дапускае ваеншчына Злучаных Штатаў Амерыкі.

Фёдар КРАТКОЎ, сапраўдны
член Акадэміі медыцынскіх
навук СССР

— Падзеі ля берагоў Грэнландыі выклікаюць асабліва трывогу ва ўрачоў, радыёбіёлагаў і біяфізікаў. Справа ў тым, што пошукі вадародных бомб на вялікай глыбіні звязаны з велізарнымі тэхнічнымі цяжкасцямі. А гэта азначае выхад высокаактыўнага матэрыялу — відаць, плутонію — у знешняе асяроддзе з неабмежаваным радыяактыўным забруджваннем вады і гідрабіёнтаў — жыхароў акіяна. Вертыкальны перамяшчэнні вады і асабліва марскія цячэнні неабмежавана разносяць радыяактыўныя матэрыялы і выклікаюць заражэнне акваторыі ў вельмі шырокіх маштабах.

Калі гэта адбудзецца? Калі абалонкі ядзерных канструкцый пашкодзяць, радыяактыўныя матэрыялы будуць паступаць у ваду адразу ж. Калі абалонка зарадаў захаваецца, яна падвергнецца ў вадзе разбуральнаму дзеянню карозіі, і рана ці позна адзін з небяспечнейшых радыёізатопаў апынецца ў вадзе.

Як вядома, за лік прыроднага радыяактыўнага фону чалавек абраменьваецца ў дозе сто мільярд за год. На

долю радыяактыўных ападкаў, якія выпалі зараз, прыпадае доза ад трох да пяці, у рэдкіх выпадках — дзесяці мільярд.

Масіўнае паступленне плутонію ў вады Паўночнага акіяна можа рэзка пагоршыць радыяцыйную абстаноўку не толькі ля берагоў Грэнландыі, але і далёка на поўдзень ад яе. Плутоній з'яўляецца альфа- і гама-выпраменьваючым ізатопаў. Яго прысутнасць у водным асяроддзі стварае для чалавеча небяспечку знешняга і ўнутранага абраменьвання, прычым асабліва небяспечку з-за хуткага перыяду паўраспаду плутонію і працяглай яго акумуляцыі тканямі нашага арганізма. Непабяжэнае накапленне гэтага радыёізатопа планктонам і іншымі арганічнымі жыхарамі ў акіяне азначае радыяактыўнае заражэнне рыбы і морапрадуктаў, якія адбываюцца важную ролю ў харчаванні сучаснага чалавека.

Такая відавочная пагроза рэзкага павышэння радыяактыўнасці марской вады ў раёне катастрофы і зусім рэальна магчымасць заражэння рыбы і морапрадуктаў не могуць не выклікаць хвалявання і абурэння дзеяннямі амерыканскіх кіраўнікоў. Чалавечае сумленне не можа з гэтым мірыцца, і перш за ўсё — сумленне ўрача, абавязанага берагчы здароўе людзей, сучаснікаў і патомкаў.

Леў ГЕДЭОНАЎ, загадчык
лабараторыі Радыевага
Інстытута імя В. Г. Хлопіна

На вялікі жаль, падрабязнасці здарэння засакрэчаны. Гэта выклічае дакладную навуковую ацэнку таго, што здарылася. Магчымы толькі меркаванні.

Небяспека найбольш вялікая, калі бомбы з самалёта патанулі ў падрыхтаваным да выбуху стане. Выбух адной з іх выклікае страшэнную катастрофу, бо выбух тэрмаядзернай бомбы на выдзеленай колькасці энергіі эквівалентны выбуху мільёна тон звычайнай узрыўчаткі. Гэта азначае, што такі выбух можа быць у тысячу разоў мацнейшы, чым выбух у Хірасіме ў 1945 годзе. Такая падзея ўжо мела месца ў 1954 годзе на Маршалавых астравах і прынесла нямала гора, хоць адбылася яна ў аддаленым і пустынным раёне велізарнага Ціхага акіяна.

Выбух затапуўшай бомбы на глыбіні ў некалькі дзесяткаў або двух-трох соцень метраў быў бы яшчэ больш небяспечным, чым выбух у высокіх сляях атмасферы, таму што выпарэнне велізарных мас марской вады з солямі, што ўтрымліваюцца ў ёй, прывяло б да хуткага кандэнсавання і выпадзення ўсіх прадуктаў на зямную паверхню да таго, як радыяактыўны распад паменшыць іх радыяактыўнасць.

Тое, з чым давядзіцца мець

справу сёння і што зусім рэальна, — распыленне радыяактыўнага матэрыялу на паверхні лёду ў раёне катастрофы. Па апублікаваных дадзеных, у зоне падзення самалёта назіраецца забруджванне рэчывам, якое выпускае альфа-часціцы. На аналогіі з сумна вядомымі падзеямі ў раёне Паламарэс можна меркаваць, што гэта рэчыва — плутоній у колькасці, вымяраемай кілаграмамі. Радыяактыўнасць такой колькасці плутонію вымяраецца тысячамі кюры. Акрамя таго, плутоній па сваіх хімічных уласцівасцях высокаакісны.

На карце сусветнага акіяна прыбавілася яшчэ адна пляма павышанай радыяактыўнасці. Марскія цячэнні паступова размыюць гэтую небяспечную пляму, але перш чым гэта здарыцца, зусім верагодна засваенне ядвітага і радыяактыўнага рэчыва марскімі арганізмамі, у тым ліку прамысловымі рыбамі. Гэта пляма — вынік небяспечнай і ў прынцыпе недапусцімай выпадковасці, звязанай з ваеннай падрыхтоўкай. Добра вядома, што амерыканскія навуковыя колы не менш, чым вучоныя іншых краін, заклалочаны праблемай памяншэння радыяцыйнай небяспечкі на Зямлі. Мы звяртаемся да вучоных ЗША з заклікам выкарыстаць свой уплыў для спынення небяспечных забруджванняў зямной паверхні і сусветнага акіяна. (АДН).

ТАНЦУЮЧАЯ АЛА

«Гэта было цудоўна... Як толькі рускія дзяўчаты з'яўляліся на памосце, зала сустракала іх громам апладысмантаў», — так пачынала папулярная газета «Дэйлі скетч» свой расказ аб дэманстрацыі савецкай моды ў Англіі.

«Рускія дастойна адказалі вядомым Твігі і Шрымп», — аднадушна заявіў брытанскі друк пасля першага паказу работ савецкіх мадэльераў уначны кабарэ «Гарадскія гутаркі», у лонданскім раёне Уэст-энд. Потым былі паказы ў Бірмінгеме, Манчэстэры, Глазга, Ньюкаслі. І ўсюды — прызнанне, адабрэнне, захапленне.

100 мадэлей адзення, сканструяваныя ў Мінску, Рызе і Маскве, былі прадстаўлены патрабавальнай, а часта і капрызнай брытанскай публіцы. Вядома, што Англію, якая дала свету самую спрэчную моду часу — «міні», гэта самую Англію здзівіць ней-

кім новым «ухілам» у адзенні было б вельмі цяжка. Ды такой мэты і не ставілі перад сабой савецкія экспертныя арганізацыі. Сіла нашай моды заключаецца ў іншым — у не маючым сабе роўных багаці і арыгінальнасці нацыянальных касцюмаў, на базе якіх ствараецца сучаснае адзенне. Менавіта гэта і прыцягнула ўвагу англічан.

— Нас усюды прымалі добра, — расказвае наша зямлячка Аліса Чарнаўскава, якой разам са сваімі сяброўкамі Ларысай Залавай і Масквы і Шнай Вагінай з Рыгі давялося прадстаўляць савецкую моду ў Англіі. — Вядома, нам траім было б не пад сілу за адзін вечар паказаць усе сто мадэлей адразу, таму нам дапамагала вялікая група англійскіх манекеншчыц. Паказ пачынаўся з дэманстрацыі кінафільма аб нашай краіне, пасля чаго мы ўсёй групай у дванаццаць чалавек з'яўляліся на памосце пад гук рускай музыкі. Уласна кажучы,

гэта было своеасаблівае тэатралізаванае прадстаўленне, якое заканчвалася ўсеагульным выездам на «Масквічак». Паўсюды становіцца адгукаліся аб малюнках нашых мадэлей, але вельмі здзіўляліся «празмернай даўжынні» адзення, якое потым у газетах называлі «празмерна сціплым». Трэба сказаць, што мае сяброўкі Ніна і Ларыса вельмі спадабаліся англічанкам, якіх цяжка чымнебудзь здзівіць. Прыгожая ўсмешка Ларысы і нязменная жыццядраднасць Шны поўнацю пакарылі гледачоў.

Нам хацелася б адзначыць, што не меншы поспех мела выступленне і нашай зямлячкі, якую адна з буйнейшых газет краіны — «Дэйлі Мірар» назвала «танцуючай Алай», адзначыўшы, што кожны яе выхад — гэта не проста паказ таго ці іншага адзення, а своеасаблівы музычны нумар, які сведчыць аб тым, што нават звычайная дэманстрацыя мод можа быць узорам сапраўднага мастацтва.

С П О Р Т

ФЕЕРВЕРК МАЙСТЭРСТВА

Закончыўся 60-ы чэмпіят Еўропы па фігурнаму катанню, які праходзіў у шведскім горадзе Вестросе.

Нязгаснае майстэрства зноў прадэманстравала наша «залатая» пара — Л. Белавусова і А. Пратапопаў, якая ў чацвёрты раз запар стала мацнейшай на кантыненте. Шчыра кажучы, мала хто сумняваўся ў яе поспеху. Затое прыемнай нечаканасцю з'явілася выступленне другога савецкага дуэта — Т. Масквіной і А. Мішына. Сваёй адвольнай праграмай яны захапілі не толькі гледачоў, але і суддзяў. Узнагарода — сярэбраны медалі.

Толькі недахоп вопыту не даў магчымасці яшчэ адной савецкай пары (І. Радніна і А. Уланаў) узняцца на трэцюю прыступку п'едэстала гонару. Яны — на пятым месцы.

У танцах на лёдзе рэпутацыю мацнейшых зноў пацвердзілі англічане. Чэмпіёнамі тут сталі Д. Таулер і Б. Форд. Савецкія танцавальныя пары — І. Грышкова і В. Рыжкін, Л. Пахомава і А. Гаршкоў — занялі адпаведна чацвёртае і пятае месцы. Упершыню ў гісторыі фігурнага катання дзве нашы танцавальныя пары ўвайшлі ў пяцёрку мацнейшых пар кантынента.

У адзіночным катанні ў мужчын зноў паўтарылася карціна апошніх гадоў: першым быў аўстрыйец Э. Данцэр, другім — яго суайчыннік В. Шварц. Трэцім фігурыстам кантынента стаў семнаццацігадовы чэхаславацкі спартсмен О. Непела. Наш С. Чацвярхін заняў пятае месца.

Найбольш прыкметныя змены адбыліся толькі ў асабістым першынстве фігурыстак. Недакладнасці ў выкананні абавязковай праграмы перасунулі мінулагоднюю чэмпіёнку Г. Зейферт (ГДР) на другое месца. Залаты медалі атрымала чэхаславацкая спартсменка Х. Машкава.

Надаўна ў Мінск з Лівана вярнуўся чэмпіён свету па фехтаванню на шпагах Аляксей Ніканчыкаў. На здымку вы бачыце А. Ніканчыкава з прызавым кубкам.

Фота Д. ЦЕРАХАВА.

Г У М А Р

ПРЫЕЗДЖЫ (мясцоваму жыхару):

— А які тут клімат?
— Выдатны. Калі я ўпершыню сюды трапіў, я ні хадзіць, ні гаварыць, ні есці не мог. А зараз, як бачыце, дай бог кожнаму такое здароўе!
— І даўно вы тут жываце?
— Я тут нарадзіўся.

— Колькі, ты гаворыш, у вас у Каліфорніі сонечных дзён у годзе? Трыста шэсцьдзесят пяць?
— Так, па самых сціплых падліках.

СУДДЗЯ. Вы гаворыце, што ведаеце абвінавачваемага ўсё жыццё і можаце паручыцца за яго, як за самога сябе. Дык вось скажыце, ці лічыце вы сябе здольным украсці гэтыя грошы?
СВЕДКА (жыва). А колькі іх было?

Прэм'ера. Перад трэцім актам у тэатральную касу прыбягае чалавек і просіць вярнуць яму грошы за білет.
— Чаму?
— Нервовы я, боюся адзін у зале сядзець!

НАСТАЎНІК. У чым былі перавагі грэкаў у параўнанні з намі?

ВУЧАНЬ (цяжка ўздыхаю-

чы). Ім не трэба было вучыць грэчаскую мову.

ВАРТАВЫ. Стой! Хто ідзе? **БАБУЛЬКА.** Не бойся, служывы, гэта я.

— Ева, ты носіш заручальныя пярсцёнкі не на тым пальцы.
— Я выйшла замуж не за таго чалавека.

Кандыдатам у пілоты аўстраляйскай авіяцыі экзаменатары прапанавалі вырашыць наступную нялёгкую праблему.

— Уявім, — гаворыў экзаменатар, — што вы ляціце ў невялікім двухмесным самалёце. І вось з задняга сядзення выпала англійская каралева. Што вам трэба зрабіць?
— Скончыць з сабой!
— Хутчэй знікнуць!
— Змяніць прозвішча! — адказваюць кандыдаты ў пілоты.

Правільным жа лічыўся наступны адказ: «Выраўняць ста-

нолішча самалёта пасля стра- ты часткі групы».

Джон Браўн, нягледзячы на шалёны азон праціўніка, пра- браўся на лінным полі і вы- нес на сваіх плячах раненага салдата Макінлі. Перад строем камандзір роты аб'явіў падзя- ку Джону Браўну, а потым у прыватнай размове спытаў:

— Як ты адважыўся на такі адчайны ўчынак?

— А што рабіць, — адказаў Джон, — калі гэта свіння Макінлі павінен мне чатыры до- лары.

Аднойчы генерал, які любіў хваліцца сваімі ваеннымі по- спехамі, заранартаваўся да та- го, што, не ведаючы, як выпі- тацца, прапанавалі ад- ютанту працягнуць падрабяз- ны расказ аб адной бітве...

— Нічога сказаць не магу, — заўважыў той, — вы, мабыць, забылі, што я быў забіты ў са- мым пачатку нашага апавя- дання.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77

ТЭЛЕФОНЫ:

6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.

НАШ АДРАС:

ПРЫЗНАННЕ.

Фотаэціюд К. ЯКУБОВІЧА.

ЛАЎРЭАТЫ ЎСЕСАЮЗНАГА КОНКУРСУ

У Маскве журы ІХ Усе- саюзнага конкурсу на леп- шае мастацкае афармленне і паліграфічнае выкананне выданняў падвяло вынікі «спаборніцтва». Сярод лаў- рэатаў конкурсу — 23 вы- данні нашай рэспублікі.

Дыплама другой ступені ўдастоены кнігі выдавецтва «Беларусь»: «Курган» Яніі Купалы (мастак А. Кашкурэ- віч), «3 майго летапісу» Яку- ба Коласа (мастак В. Ша- ранговіч), «Збор твораў» Максіма Танка (афармленне Б. Заборана), паэма «Тарас на Парнасе» (мастак Э. Агу- новіч), «Выбранае» Яніі Ку-

палы і Якуба Коласа (кніж- кі-малюткі, аформленыя ма- стакамі М. Гуціевым і В. Шаранговічам), «Перазо- вы» Н. Гілевіча (мастакі М. і Ул. Васалыгі).

За высокія паказчыкі ў мастацка-тэхнічным афарм- ленні дыплама другой ступе- ні ўдастоены альбом «Брэст» (мастакі рэдактар А. Яўме- наў) і часопіс «Вясёлка» (ма- стацкі рэдактар Я. Змітро- віч).

Выдаўцы і паліграфісты Беларусі атрымалі таксама 14 заахвочальных дыпла- маў.

ПАВЕРХІ «РАСІІ»

На беразе Масквы-ракі, не- падалёку ад Крамля, стаіць са- мая вялікая гасцініца ў краі- не — «Расія». Гасцям Масквы, якім давялося жыць тут, вель- мі падабаюцца светлыя і ўтуль- ныя нумары, майстэрства кулі- нараў...

Новая гасцініца працягвае расшырацца. Вось што расказ- вае яе дырэктар:

— Днямі пачаў прымаць га-

сцей паўночны блок гасцініцы па вуліцы Разіна. Тут будзе жыць больш і 600 чалавек. Хут- ка прыме першых гасцей так- сама ўсходні блок, разлічаны на 800 месц. Завяршаецца збу- даванне высотнай часткі гасці- ніцы, дзе будуць 200 камфарт- абельных нумароў.

Сёлета пачнуць працаваць кінаканцэртныя залы на 3 000 месц і плавальны басейн.

ПІСЬМО ЛОРД-МЭРА ЛІВЕРПУЛЯ АДЭСІТАМ

На святкаванні пяцідзсяцігоддзя Вялікага Кастрычніка ў Адэсе пабывала дэлегацыя англійскага горада-пабраціма Лі- верпуля на чале з лорд-мэрам пані Этэль Вормальд. Англій- скія госці павезлі з сабой цудоўныя ўспаміны аб сустрэчах з адэсітамі. Аб гэтым сведчыць пісьмо, атрыманае з Ліверпу- ля старшынёй гарадскога Савета Адэсы Лазарам Заярным. У ім гаворыцца:

— Мы зачараваны Адэсай, цеплынёй і шчодрасцю яе жы- хароў. Гэта надоўга запомніцца. Дазвольце перадаць гарачую падзяку ад сябе ўласна і ад членаў дэлегацыі за той прыём, які вы нам аказалі ў сонечнай Адэсе... Мы мелі магчымасць убачыць сваімі вачыма велізарныя працоўныя дасягненні жы- хароў горада-героя.

Нам вельмі хочацца і надалей мацаваць дружбу паміж на- шымі гарадамі. У 1968 годзе мы будзем прымаць у Ліверпулі юных адэсітаў, навучэнцаў школ. Запэўняю вас, што яны бу- дучь акружаны такой жа увагай і клопатамі і шчодрой лю- дскай, як нашы ўласныя дзеці... З найлепшымі пажаданнямі ад горада Ліверпуля гораду-герою Адэсе, лорд-мэр Этэль Вор- мальд.

І. ПІКАРЭВІЧ.